

Beregnet til  
**KS**



Dokument type  
**Rapport**

Dato  
**Mai 2013**

**SFS 2213**

**UNDERSØKELSE AV ARBEIDSTIDSAVTALEN FOR  
UNDERVISNINGSPERSONALET I KOMMUNAL OG  
FYLKESKOMMUNAL GRUNNOPPLÆRING**



**UNDERSØKELSE AV ARBEIDSTIDSAVTALEN FOR  
UNDERVISNINGSPERSONALET I KOMMUNAL OG  
FYLKESKOMMUNAL GRUNNOPPLÆRING**

## INNHOLDSFORTEGNELSE

<b>1.</b>	<b>Sammendrag</b>	<b>1</b>
1.1	Endringer i praktisering av SFS 2213 etter siste avtalerevisjon	1
1.2	Synspunkter på SFS 2213 og fremtidig avtale	1
<b>2.</b>	<b>Innledning</b>	<b>2</b>
2.1	Formål med undersøkelsen	2
2.2	Metodisk gjennomføring av undersøkelsen	2
2.3	Leserveiledning	3
<b>3.</b>	<b>Endringer i praktisering av SFS 2213 etter siste avtalerevisjon</b>	<b>4</b>
3.1	Dager til kompetanseutvikling, planlegging, m.m.	4
3.2	Bestemmelser om tidsressurser	7
<b>4.</b>	<b>Synspunkter på SFS 2213 og fremtidig avtale</b>	<b>11</b>
4.1	Holdninger til arbeidstidsbestemmelser	11
4.2	Prioriteringer ved neste avtalerevisjon	19
4.2.1	Skoleeiere og skolelederes øvrige innspill til reforhandling av SFS 2213	25

## OVERSIKT OVER FIGURER

Figur 3.1. Ved siste avtalerevisjon ble antall dager til kompetanseutvikling, planlegging m.m. utvidet fra 5 til 6 dager. Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=698.....	4
Figur 3.2. Skoleeiere: Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=270.....	5
Figur 3.3. Skoleledere: Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=428 ....	6
Figur 3.4. Ved siste avtalerevisjon ble tidsressursen utvidet tilsvarende ½ klokke time per elev. Denne tidsressursen skal fordeles etter drøftinger med de ansatte. Hva har denne utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=680 .....	7
Figur 3.5. Skoleeiere: Hva har den utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=257 .....	8
Figur 3.6. Skoleledere: Hva har den utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=423 .....	9
Figur 4.1. Er du enig eller uenig i følgende utsagn? N=657 .....	11
Figur 4.2. Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser .....	12
Figur 4.3. Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer ressurstilfanget .....	13
Figur 4.4. Undervisningspersonalet må gis mulighet til å disponere deler av arbeidstiden selv .....	13
Figur 4.5. Det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid .....	14
Figur 4.6. Arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver .....	15
Figur 4.7. Det er rimelig med ytterligere reduksjon av årsrammen for undervisning mot flere dager til planlegging osv. og utvidet arbeidsplanfestet tid.....	16
Figur 4.8. Det er behov for egne bestemmelser om redusert undervisningstid for seniorer .....	17
Figur 4.9. Undervisningspersonalet har behov for selvstendig tid for å sikre tid til for- og etterarbeid.....	18
Figur 4.10. Det er ikke ønskelig å endre gjeldende avtale .....	19
Figur 4.11. Hvor enig eller uenig er du i at følgende bestemmelser er viktige å prioritere ved neste avtalerevisjon? N=671 .....	20
Figur 4.12. Flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m. ....	21
Figur 4.13. Utvidet arbeidsplanfestet tid .....	21
Figur 4.14. Fjerne årsrammene for undervisning .....	22
Figur 4.15. Beholde årsrammesystemet, men gi muligheter for fleksible årsrammer.....	22
Figur 4.16. Rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom .....	23
Figur 4.17. Rektor har styringsrett over hele arbeidstiden, både selvstendig og arbeidsplanfestet tid.....	24
Figur 4.18. Hele årsverket må bli en del av arbeidsplanfestet tid. Avvikle inndelingen i arbeidsplanfestet tid, undervisningstid og selvstendig tid .....	24
Figur 4.19. Ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale (hovedtariffavtalens og arbeidsmiljølovens regler gjelder).....	25

## 1. SAMMENDRAG

Rambøll Management Consulting presenterer her et kortfattet sammendrag av rapport i prosjektet «Undersøkelse av arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnsopplæring». Undersøkelsen er gjennomført på oppdrag for KS i perioden januar-mai 2013.

Et sentralt formål med denne undersøkelsen er å undersøke hvorvidt og hvordan endringene i siste avtalerevisjon har blitt implementert på skolene, og å innhente synspunkter på den fremtidige utviklingen av arbeidstidsavtalen.

### 1.1 Endringer i praktisering av SFS 2213 etter siste avtalerevisjon

Forrige revisjon av SFS 2213 medførte to sentrale endringer. Den ene endringen var at antallet dager til kompetanseheving og planlegging m.m. ble hevet fra 5 til 6. 73 prosent av skoleeierne og skolelederne i undersøkelser oppgir at de har benyttet den ekstra dagen til kompetanseutvikling, mens 70 prosent oppgir at dagen er benyttet til planlegging. 5 prosent av respondentene melder at de ikke har benyttet den ekstra dagen som ble lagt til ved siste avtalerevisjon. Andelen som oppgir at dagen ikke er benyttet er størst i de minste kommunene (under 5000 innbyggere).

Den andre endringen i forrige revisjon av SFS 2213 innebar at tidsressursen til lærere med en byrdefull arbeidssituasjon ble økt tilsvarende ½ klokke per elev. Fordeling av denne ressursen, som skal brukes til å lette lærerens og/eller skolelederens arbeidssituasjon, skal drøftes på den enkelte skole/enhet. Den største andelen skoleeiere og skoleledere oppgir at den økte tidsressursen har blitt brukt til en ytterligere redusert undervisningstid for kontaktlærere. 54 prosent av skoleeiere og skoleledere oppgir dette. Deretter følger redusert undervisning til lærere med ressurskrevende elever (42 prosent), økt personaltetthet (34 %), og redusert undervisning til lærere med store elevgrupper (27 prosent) og lærere med særskilte funksjoner (21 prosent). 5 prosent av respondentene oppgir at den ekstra tidsressursen ikke har blitt benyttet. Andelen som oppgir dette er størst i de minste kommunene.

### 1.2 Synspunkter på SFS 2213 og fremtidig avtale

Skoleeierne og skolelederne som har deltatt i undersøkelsen har svart på en rekke spørsmål om læreres arbeidstid. Punktene som det i størst grad ble gitt uttrykk for enighet i var følgende:

- Det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid
- Arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver
- Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser

På motsatt ende av skalaen var det størst grad av uenighet i at det ikke er ønskelig å endre gjeldende avtale. Et flertall av respondentene var uenige i denne påstanden. Det er med andre ord et flertall blant både skoleeiere og skoleledere som ser et behov for å endre gjeldende avtale.

Det aktørene i størst grad mener det er viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon er:

- Flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m. (71 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Utvidet arbeidsplanfestet tid (70 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Hele årsverket må bli en del av arbeidsplanfestet tid (60 prosent er helt eller delvis enige i dette)

Respondentene gir på den andre siden uttrykk for at det er minst viktig å prioritere å fjerne årsrammene for undervisning, ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale, og en rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom.

## 2. INNLEDNING

Rambøll Management Consulting presenterer herved rapport i prosjektet «Undersøkelse av arbeidstidsavtalen for undervisningspersonalet i kommunal og fylkeskommunal grunnopplæring». Undersøkelsen er gjennomført på oppdrag for KS i perioden januar-mai 2013.

Arbeidstidsavtalen SFS 2213 har som intensjon å bidra til størst mulig profesjonalitet i lærernes yrkesutøvelse slik at opplæringstilbudet til elevene blir best mulig. Det heter i avtaleteksten at avtalen skal legge til rette for varierte arbeidsformer og til at arbeidstiden kan nyttes best mulig med hensyn til organiseringen av arbeidet på den enkelte skole. Avtalen skal sikre den enkelte lærer tilstrekkelig og rimelig tid til de oppgaver som følger direkte eller indirekte av undervisningsoppgavene. Avtalen skal gjøre det mulig å vurdere forholdet mellom tid til undervisning og tid til andre oppgaver ut fra en vurdering av byrdefullhet knyttet til undervisningen.

Det ble i forrige avtalerevisjon gjort to sentrale endringer. Den ene endringen var at antallet dager til kompetanseheving og planlegging m.m. ble hevet fra 5 til 6 dager. Den andre endringen introduserte *tidsressurspott* som et nytt begrep i avtalen, og innebar at tidsressursen til lærere med en byrdefull arbeidssituasjon ble økt tilsvarende ½ klokke per elev. Fordeling av ressursen skal drøftes på den enkelte skole/enhet. Tidsressursen skal brukes til å lette lærerens, herunder kontaktlærer for elever, og/eller skolelederens arbeidssituasjon. Dette gjøres som hovedregel ved reduksjon av antall undervisningstimer. Den enkeltes arbeidsbyrde kan også ved partsenighet lettes ved å øke personaltettheten og derved tilpasse fordeling av arbeidsoppgaver.

### 2.1 Formål med undersøkelsen

Et sentralt formål med denne undersøkelsen er å få kunnskap om praktiseringen av arbeidstidsavtalen. Dette innebærer å undersøke hvorvidt og hvordan de overnevnte endringene i avtalen praktiseres og har blitt implementert på skolene.

Et ytterligere formål med undersøkelsen er å innhente synspunkter på den fremtidige utviklingen av arbeidstidsavtalen. Skoleeiere og skolelederes vurderinger av arbeidstidsbestemmelser og den fremtidige utviklingen av SFS 2213 er sentrale for KS i deres arbeid frem mot kommende forhandlinger om arbeidstidsavtalen.

### 2.2 Metodisk gjennomføring av undersøkelsen

Undersøkelsen har fokusert på erfaringer, synspunkter og vurderinger knyttet til praktisering av arbeidstidsavtalen SFS 2213 blant skoleeiere og skoleledere i kommuner og fylkeskommuner. Disse aktørene har blitt involvert i både kvantitative og kvalitative undersøkelser, ved at datainnsamlingen i undersøkelsen består av spørreskjemaundersøkelser og kvalitative intervjuer.

Spørreskjemaundersøkelsen har blitt distribuert til et tilfeldig utvalg skoleledere i grunnskoler og videregående skoler, og samtlige skoleeiere i landets kommuner og fylkeskommuner, med unntak av Oslo. Tabell 2.1 viser antall respondenter og svarprosent, både blant de ulike respondentgruppene og totalt for undersøkelsen.

**Tabell 2.1. Oversikt over respondenter og svarprosenter**

Respondentgruppe	Nivå	Distribuert	Antall svar	Svarprosent
Skoleledere	Grunnskole	675	307	45 %
	Videregående skole	194	121	62 %
Skoleeiere	Kommune	427	256	60 %
	Fylkeskommune	18	14	78 %
<b>Totalt</b>		<b>1 314</b>	<b>698</b>	<b>53 %</b>

Videre har kvalitative intervjuer blitt gjennomført med de samme aktørgruppene. Disse intervjuene har blitt gjennomført i etterkant av spørreundersøkelsen, og har hatt som formål å utdype de kvantitative funnene. Det er gjennomført 10 kvalitative intervjuer.

### 2.3 Leserveiledning

Rapporten består videre av følgende kapitler:

- I **kapittel 3** viser vi hvorvidt og hvordan endringene i siste revisjon av SFS 2213 er implementert i skolen.
- I **kapittel 4** presenteres skoleeiere og skolelederes synspunkter på arbeidstidsbestemmelser, og deres perspektiver på fremtidig utvikling av arbeidstidsavtalen SFS 2213.

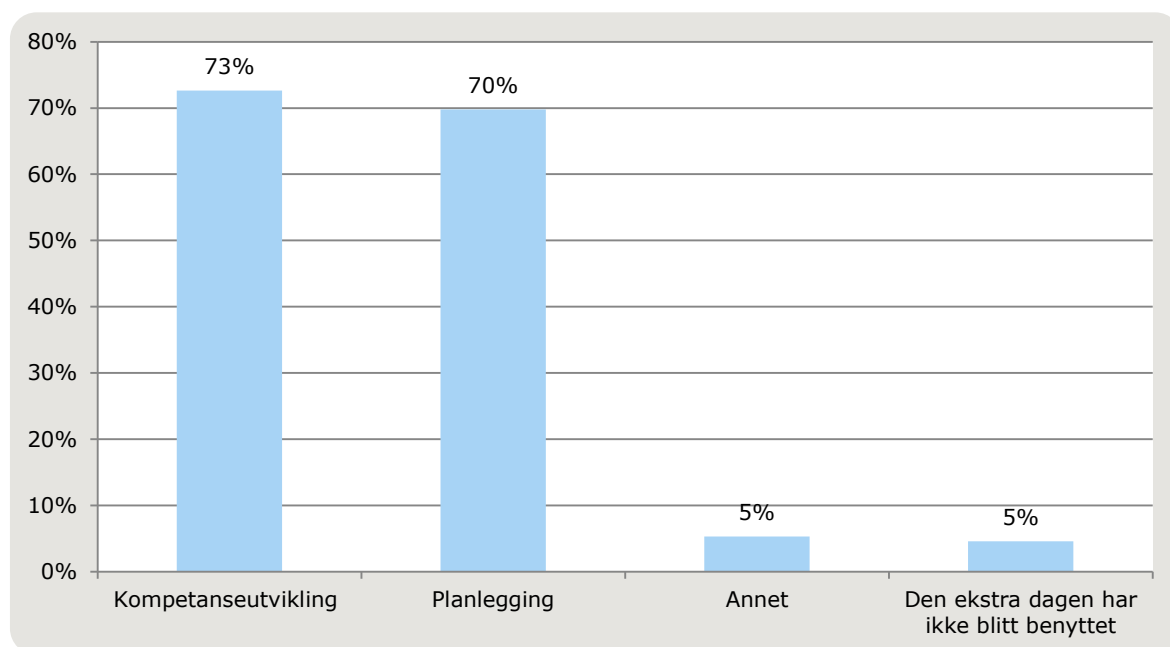
### 3. ENDRINGER I PRAKTISERING AV SFS 2213 ETTER SISTE AVTALEREVISJON

Siste revisjon av SFS 2213 innebar to endringer vedrørende antall dager til kompetanseutvikling, planlegging m.m., samt økt tidsressurs til lærere med byrdefull arbeidssituasjon. I dette kapitlet viser vi hvorvidt og hvordan disse endringene er implementert i skolen.

#### 3.1 Dager til kompetanseutvikling, planlegging, m.m.

En av endringene ved siste revisjon av SFS 2213 var at antall dager til kompetanseutvikling, planlegging, m.m. ble utvidet fra 5 til 6 dager. Figur 3.1 viser hva denne ekstra dagen har blitt brukt blant respondentene som har besvart spørreundersøkelsen. Denne figuren er basert på svar fra både skoleeiere og skoleledere. I figur 3.2 og 3.3 fremstilles bruken av den ekstra dagen blant henholdsvis skoleeiere og skoleledere.

**Figur 3.1. Ved siste avtalerevisjon ble antall dager til kompetanseutvikling, planlegging m.m. utvidet fra 5 til 6 dager. Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=698<sup>1</sup>**

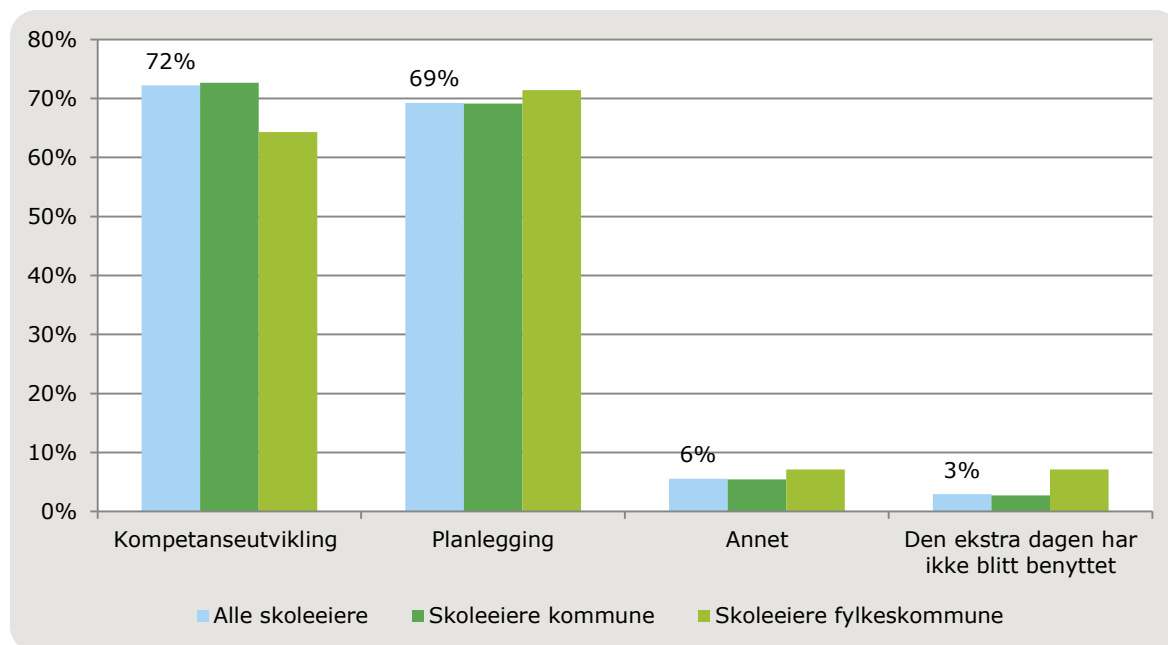


Figur 3.1 viser at 73 prosent av respondentene sier at de har benyttet den ekstra dagen til kompetanseutvikling. 70 prosent oppgir at dagen er benyttet til planlegging. 5 prosent av respondentene har benyttet dagen til øvrige ting. Hva dette innebærer, illustreres i tabell 3.1 i slutten av avsnittet. 5 prosent melder at de ikke har benyttet den ekstra dagen som ble lagt til ved siste avtalerevisjon.

Under ser vi nærmere på skoleeieres opplysninger om bruk av den sjette dagen. I tillegg til å vise skoleeierens svar samlet sett, angir figur 3.2 også hvordan henholdsvis kommunale og fylkeskommune skoleeiere har benyttet denne dagen.

<sup>1</sup> Skoleeiere=270, skoleledere=428



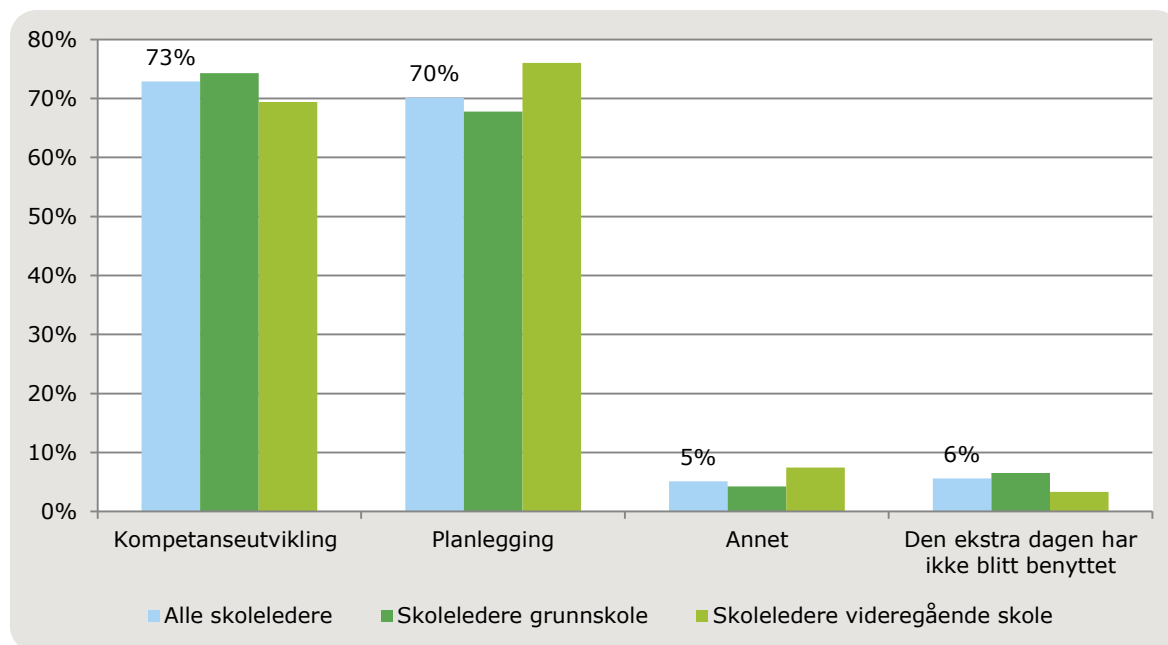
**Figur 3.2. Skoleeiere: Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=270<sup>2</sup>**

Som det fremgår av figur 3.2 har 72 prosent av skoleeierne benyttet dagen til kompetanseutvikling. Andelen som oppgir dette er noe høyere blant de kommunale enn de fylkeskommunale skoleeierne. 69 prosent har benyttet dagen til planlegging. Her er andelen noe høyere blant de fylkeskommunale skoleeierne. 6 prosent oppgir at de har brukt dagen til andre ting (se tabell 3.1) 3 prosent av skoleeierne sier at de ikke har benyttet den ekstra dagen.

En analyse av respondentenes svar krysset med kommunestørrelse viser at andelen som har benyttet den ekstra dagen til kompetanseutvikling er størst i de mellomstore kommunene (kommuner med mellom 5000 og 20 000 innbyggere). 81 prosent av skoleeierne i disse kommunene oppgir at den ekstra dagen har blitt benyttet til kompetanseutvikling. De tilsvarende andelenene i de største (over 20 000 innbyggere) og minste (under 5000 innbyggere) kommunene er henholdsvis 75 og 68 prosent. De minste kommunene har også den laveste andelen skoleeiere som oppgir at den ekstra dagen har blitt benyttet til planlegging. Henholdsvis 65, 69 og 75 prosent av skoleeierne i de minste, mellomstore og store kommunene oppgir at den ekstra dagen har blitt benyttet til dette. Andelen som oppgir at den ekstra dagen ikke har blitt benyttet er størst i de minste kommunene. 4 prosent oppgir dette (mot 1 prosent i de mellomstore og 3 prosent i de store kommunene).

Figur 3.3 gir en tilsvarende oversikt over skolelederens opplysninger om bruk av den ekstra dagen.

<sup>2</sup> Skoleeiere kommune=256, skoleeiere fylkeskommune=14

Figur 3.3. Skoleledere: Hva har den ekstra dagen blitt benyttet til? N=428<sup>3</sup>

Blant skolelederne er det 73 prosent som oppgir at de har benyttet den ekstra dagen til kompetanseutvikling (høyere blant skoleledere på grunnskoler enn på videregående skoler). 70 prosent oppgir at dagen er benyttet til planlegging (høyere på videregående skoler enn på grunnskoler). 5 prosent sier at de har brukt dagen til andre ting enn planlegging og kompetanseutvikling (se tabell 3.1), mens 6 prosent melder at den ekstra dagen ikke er blitt benyttet ved deres skole.

En analyse av respondentenes svar og størrelsen på kommunen de hører hjemme i, viser at andelen skoleledere som har brukt dagen til kompetanseutvikling er størst i de minste kommunene. Andelen er her 79 prosent, mens de tilsvarende andelenene i de mellomstore og store kommunene er henholdsvis 77 og 68 prosent. Dette snus på hodet når det gjelder planlegging. Her er andelen større i de største kommunene (76 prosent) enn i de mellomstore og minste kommunene (begge 63 prosent). Andelen som oppgir at den ekstra dagen ikke er benyttet er størst i de minste kommunene. 8 prosent av skolelederne i disse kommunene oppgir dette, mens den tilsvarende andelen både i de mellomstore og de store kommunene er 6 prosent.

Tabell 3.1 viser hva respondentene har oppgitt som *annen* bruk av den ekstra dagen, utover planlegging og kompetanseutvikling.

<sup>3</sup> Skoleledere grunnskole=307, skoleledere videregående skole=121

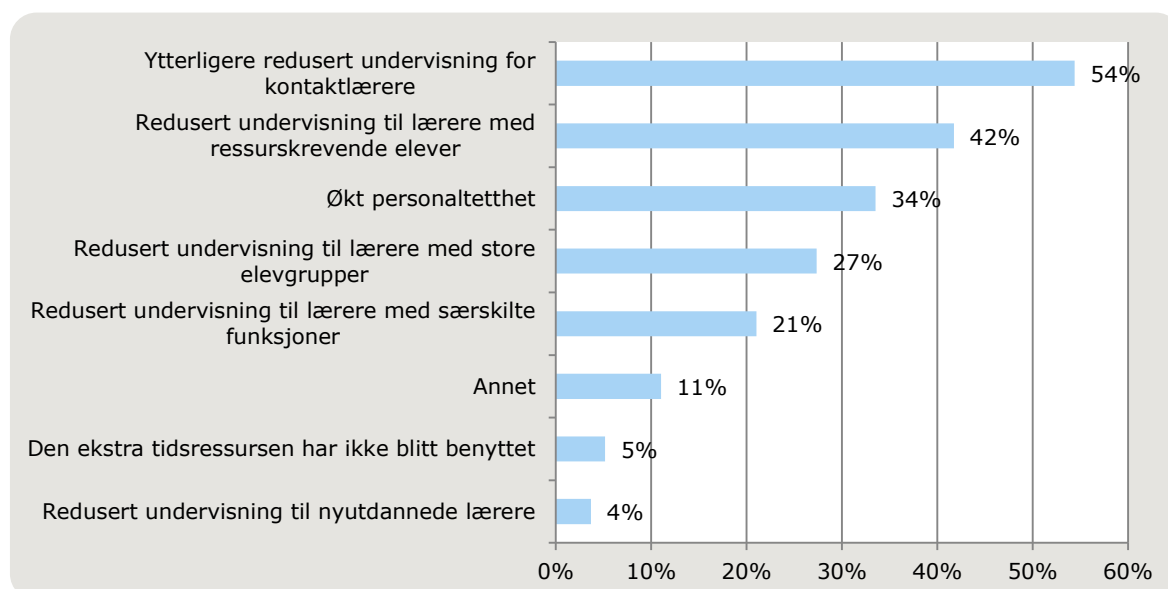
**Tabell 3.1. Annen bruk av den ekstra dagen (utover planlegging og kompetanseutvikling)**

	Skoleeiere	Skoleledere
Kommune	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Evaluering</li> <li>• Prosjektarbeid</li> <li>• Skoleutvikling</li> <li>• Nettverksarbeid med skoler i andre kommuner og mellom grunnskoler og vgs</li> <li>• Skolene har gjort ulike valg. Noen har valgt å samle tiden til felles planleggingsdag, andre har valgt å benytte den til felles kompetanseutvikling, mens andre har valgt å ikke gjøre endringer</li> <li>• Personalturer</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Arbeid for å iverksette prosjekt som skolen deltar i</li> <li>• Dugnad</li> <li>• Utvidet fellestid i skoleåret</li> <li>• Samarbeid</li> <li>• Utviklingsarbeid</li> <li>• Grundig evaluering av virksomhetsplan.</li> <li>• Vurdering</li> <li>• Praktiske oppgaver: Rydding, klargjøring for undervisning på uteområde, osv.</li> <li>• Forefallende arbeid på skolen</li> </ul>
Fylkeskommune	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Fagsamarbeid</li> <li>• Arbeidsgiverpolitisk verksted</li> <li>• Organisasjonsutvikling</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ekstern foreleser</li> <li>• Kombinasjon av planlegging og kompetanseutvikling</li> <li>• Annet utviklingsarbeid</li> <li>• Arbeid med ny visjon for skolen</li> <li>• Pedagogiske oppgaver</li> <li>• Planlegging tilknyttet utdanningsprogram/fagseksjoner</li> <li>• Faglig samarbeid</li> <li>• Organisasjonsutvikling</li> <li>• Arbeid med utviklingsplanen</li> </ul>

### 3.2 Bestemmelser om tidsressurser

Den andre endringen ved siste revisjon av SFS 2213 var at tidsressurspotten ble utvidet tilsvarende 1/2 klokke per elev. Denne tidsressursen skal fordeles etter drøftinger med de ansatte. Figur 3.4 viser hva skoleeiere og skoleledere samlet sett oppgir at denne utvidete tidsressursen har blitt benyttet til.

**Figur 3.4. Ved siste avtalerevisjon ble tidsressursen utvidet tilsvarende 1/2 klokke per elev. Denne tidsressursen skal fordeles etter drøftinger med de ansatte. Hva har denne utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=680<sup>4</sup>**

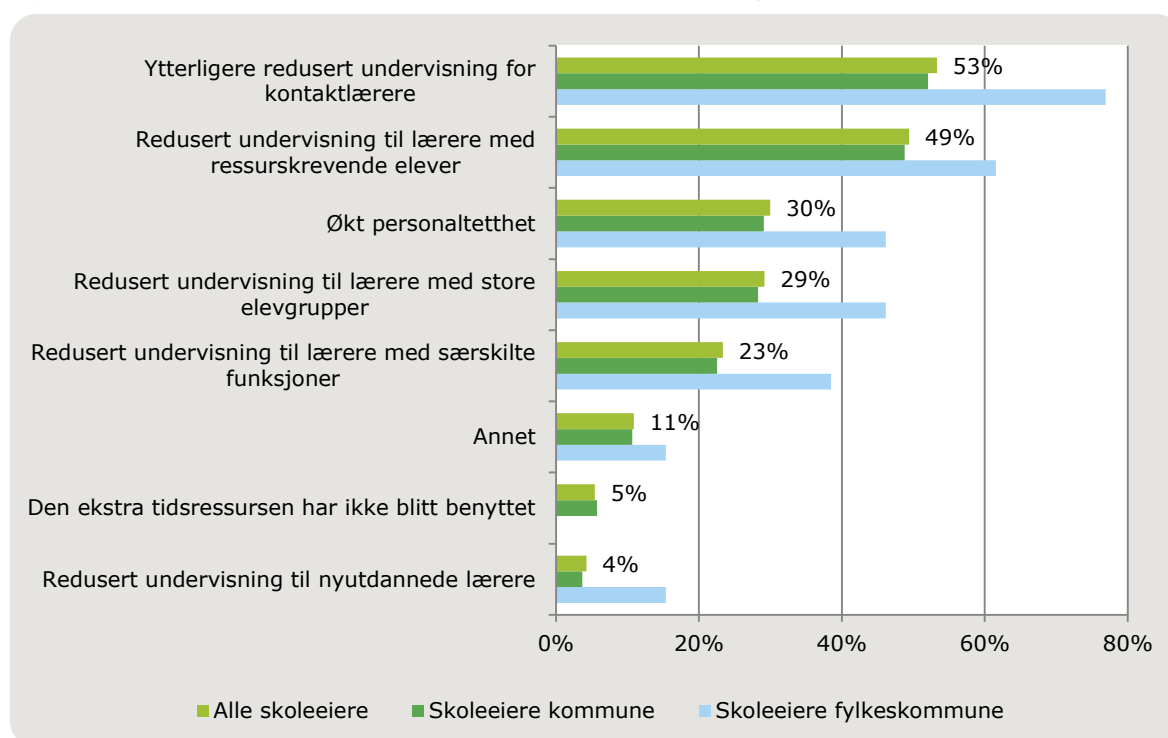


<sup>4</sup> Skoleeiere=257, skoleledere=423

Den største andelen respondenter oppgir den økte tidsressursen har blitt brukt til en ytterligere redusert undervisningstid for kontaktlærere. 54 prosent av skoleeiere og skoleledere oppgir dette. Deretter følger redusert undervisning til lærere med ressurskrevende elever (42 prosent), økt personaltetthet (34 %), redusert undervisning til lærere med store elevgrupper (27 prosent) og til lærere med særskilte funksjoner (21 prosent). 11 prosent av respondentene melder at de har benyttet den ekstra tidsressursen til andre ting enn alternativene som ble gitt i spørreundersøkelsen, og som er fremstilt i figur 3.4. Hva dette innebærer, presenteres i tabell 3.2 i slutten av avsnittet. Til slutt viser figuren at 5 prosent av respondentene oppgir at den ekstra tidsressursen ikke har blitt benyttet.

Under ser vi nærmere på skoleeieres opplysninger om bruk av den utvidete tidsressursen. Dette presenteres i figur 3.5.

**Figur 3.5. Skoleeiere: Hva har den utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=257<sup>5</sup>**



Som det fremgår av figur 3.5 oppgir 53 prosent av skoleeierne at den utvidete tidsressursen har blitt benyttet til ytterligere redusert undervisningstid for kontaktlærere. 49 prosent oppgir at lærere med ressurskrevende elever har fått redusert sin undervisning. Deretter følger økt personaltetthet (30 prosent), og redusert undervisning til lærere med store elevgrupper (29 prosent) og lærere med særskilte funksjoner (23 prosent). 11 prosent av skoleeierne oppgir at de har brukt tidsressursen til øvrige ting (se tabell 3.2), mens 5 prosent melder at den utvidete tidsressursen ikke har blitt benyttet.

Som figuren viser er andelen som oppgir hva den tidsressursen har blitt benyttet til større blant de fylkeskommunale enn de kommunale skoleeierne på hvert punkt. Dette må også ses i sammenheng med at antallet respondenter er lavere i denne gruppen, og at de enkelte svarene derfor får større utslag.

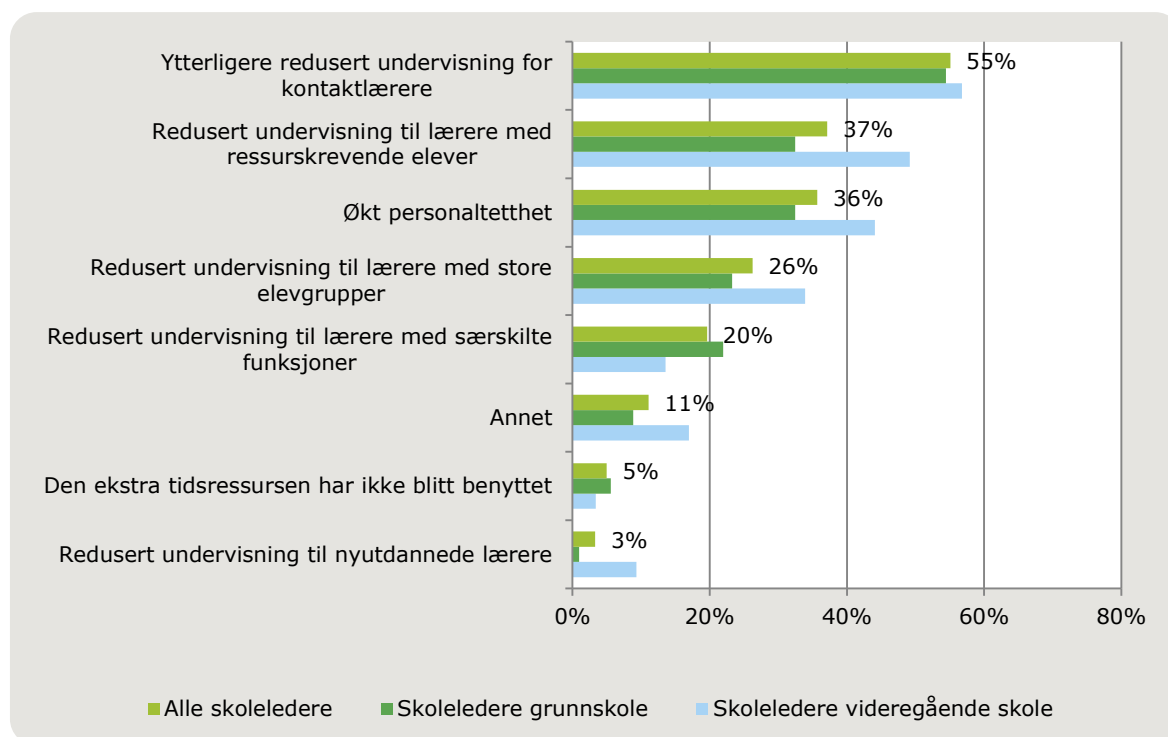
Når det gjelder skoleeierens svar med henhold til kommunestørrelse, viser analysen at andelen som har benyttet den ekstra tidsressursen til ytterligere redusert undervisningstid for kontaktlærere er størst i de mellomstore kommunene. Her er andelen 67 prosent, mens tilsvarende andel i de største og minste kommunene er henholdsvis 54 og 40 prosent. Andelen som har oppgitt redusert undervisningstid til lærere med ressurskrevende elever er også størst i de mellomstore

<sup>5</sup> Skoleeiere kommune=244, skoleeiere fylkeskommune=13

kommunene (56 prosent), etterfulgt av de største (54 prosent) og minste (42 prosent) kommunene. Andelen skoleeiere som oppgir at den ekstra tidsressursen ikke har blitt benyttet er betydelig større i de minste kommunene (11 prosent) enn i de mellomstore (1 prosent) og store kommunene (0 prosent).

Figur 3.6 gir en tilsvarende oversikt over skolelederes opplysninger om bruk av den utvidete tidsressursen.

**Figur 3.6. Skoleledere: Hva har den utvidete tidsressursen blitt benyttet til? N=423<sup>6</sup>**



Blant skolelederne oppgir 55 prosent at den utvidete tidsressursen har blitt benyttet til ytterligere redusert undervisning for kontaktlærere. Deretter følger redusert undervisning til lærere med ressurskrevende elever (37 prosent), økt personaltetthet (36 prosent), og redusert undervisning til lærere med store elevgrupper (26 prosent) og lærere med særskilte funksjoner (20 prosent). I likhet med skoleeierne oppgir 11 prosent av skolelederne at den utvidete tidsressursen har blitt brukt på andre områder (se tabell 3.2), mens 5 prosent oppgir at den ikke har blitt benyttet.

Når skolelederne grupperes etter størrelsen på kommunene de tilhører, fremgår det at omfanget av ytterligere redusert undervisningstid for kontaktlærere er omtrent like stort i alle de tre kommunegruppene. Andelen som oppgir dette er noe større i de største kommunene (56 prosent) enn i de mellomstore og minste kommunene (begge 53 prosent). Omfanget av redusert undervisningstid for lærere med ressurskrevende elever er også nokså lik i de ulike kommunestørrelsene. Henholdsvis 34, 29 og 35 prosent av skolelederne i de minste, mellomstore og største kommunene oppgir at den ekstra tidsressursen har blitt benyttet til dette. Andelen skoleledere som oppgir at den ekstra tidsressursen ikke har blitt benyttet er imidlertid klart størst i de minste kommunene. Andelen i disse kommunene er 11 prosent, mot 4 prosent i både de mellomstore og store kommunene.

Tabell 3.2 viser hva de respondentene som svarer at den utvidete tidsressursen har blitt benyttet på andre måter har oppgitt at dette består av.

<sup>6</sup> Skoleledere grunnskole=305, skoleledere videregående skole=118

Tabell 3.2. Annen bruk av den utvidete tidsressursen

	Skoleeiere	Skoleledere
Kommune	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dette er overlatt til den enkelte skole, tilpasset etter behov ved den enkelte skole (de fleste skoleeierne oppgir dette)</li> <li>• Styrket ledelse, økt ledelsesressurs</li> <li>• Ledelse med undervisningsplikt</li> <li>• Spesialpedagogisk team</li> <li>• Styrking av sosiallærerfunksjon</li> <li>• Ekstra elevsamtaler</li> <li>• Redusert undervisning for lærere med ansvar for team</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Flere kontaktlærere</li> <li>• Økt ressurs til spesialpedagogisk koordinator</li> <li>• Elevsamtaler</li> <li>• Tidsressurs til teamledelse</li> <li>• Sosiallærer</li> <li>• Bibliotekjeneste</li> <li>• Til administrasjon som er sterkt involvert i flere elevsaker</li> <li>• Redusert undervisning for kontaktlærere på trinn 1 og 7</li> <li>• Avdelingsledere</li> <li>• Ledelsesressurs</li> <li>• Redusert undervisning til lærere som ambulerer mellom flere skoler i kommunen</li> <li>• 2 kontaktlærere per gruppe</li> <li>• Redusert arbeidstid for fagledere</li> </ul>
Fylkeskommune	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Økt antall kontaktlærere</li> <li>• Nye krevende fag</li> <li>• Frikjøp av rådgivere</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Økt rådgiverressurs</li> <li>• Økt kontaktlærerressurs</li> <li>• Styrking av kontaktlærerressurs</li> <li>• Nye, krevende fag</li> <li>• Administrasjon og systemarbeid</li> <li>• Prioritert etter elever med IOP</li> <li>• Redusert undervisning for avdelingsledere</li> <li>• Deling av elevgrupper</li> <li>• Oppfølging av ressurskrevende elever</li> <li>• Redusert undervisning til lærere med mange/store fag og/eller mange elever</li> <li>• To lærere i utsatte grupper</li> <li>• Betalt ekstraarbeid med elever etter søknad</li> <li>• Miljøassistent</li> </ul>

I neste kapittel vendes fokuset mot aktørenes synspunkter på ulike arbeidstidsbestemmelser, og deres vurderinger av hva det er viktig å prioritere ved neste revisjon av SFS 2213.

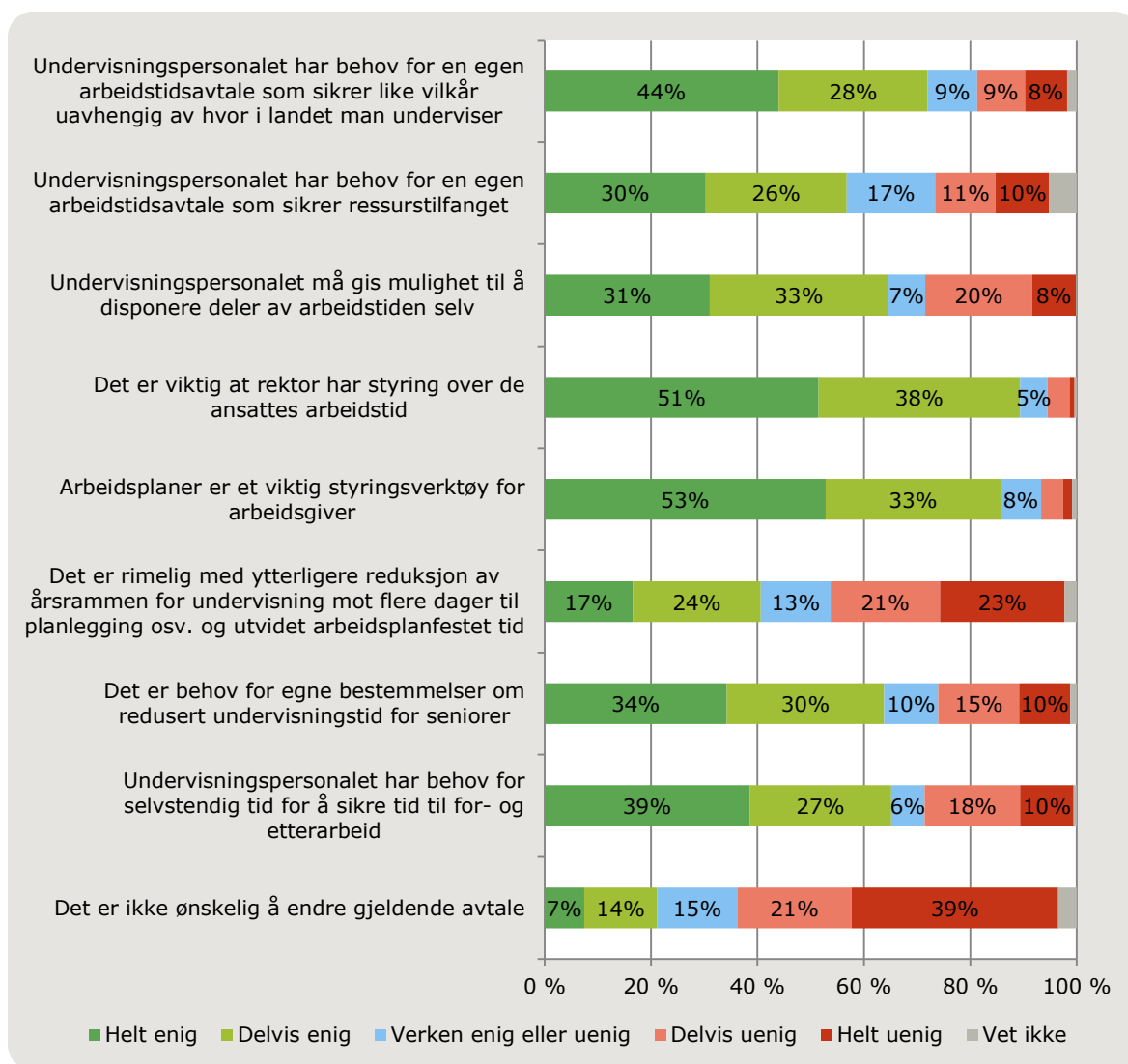
## 4. SYNSPUNKTER PÅ SFS 2213 OG FREMTIDIG AVTALE

I forrige kapittel så vi på hvordan endringene ved siste avtalerevisjon har blitt implementert i skolen. I dette kapittelet presenteres skoleeiere og skolelederes synspunkter på arbeidstidsbestemmelser, og deres perspektiver på fremtidig utvikling av arbeidstidsavtalen.

### 4.1 Holdninger til arbeidstidsbestemmelser

Først i kapittelet ser vi på aktørenes synspunkter om en rekke momenter knyttet til læreres arbeidstid. Figur 4.1 presenterer disse synspunktene samlet sett for alle respondentene. Disse svarene kommer altså fra både skoleeiere og skoleledere. Deretter presenteres hvert enkelt punkt i figurene 4.2-4.10. I disse figurene fremgår skoleeiere og skolelederes holdninger hver for seg. I tillegg vises det hvordan skoleeiere og skolelederes synspunkter fordeler seg på henholdsvis kommunalt/fylkeskommunalt nivå og på grunnskole/videregående skole.

Figur 4.1. Er du enig eller uenig i følgende utsagn? N=657<sup>7</sup>



Figur 4.1 viser at skoleeierne og skolelederne samlet sett i størst grad er enige i følgende punkter:

<sup>7</sup> Skoleeiere=245 (kommune=233, fylkeskommune=12), skoleledere=412 (grunnskole=295, videregående skole=117)

- Det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid (89 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver (86 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser (72 prosent er helt eller delvis enige i dette)

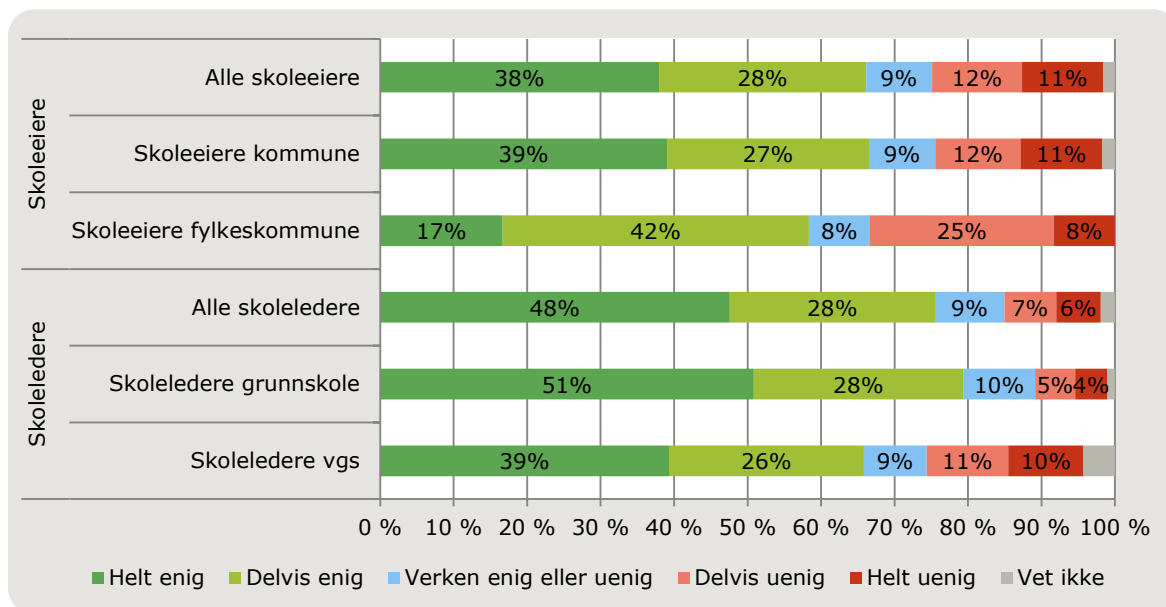
På motsatt ende av skalaen er dette de to punktene aktørene er minst enige i (over 50 prosent av respondentene er helt eller delvis enige i samtlige punkter bortsett fra disse):

- Det er ikke ønskelig å endre gjeldende avtale (21 prosent er helt eller delvis enige i dette, mens 60 prosent er helt eller delvis uenige)
- Det er rimelig med ytterligere reduksjon av årsrammen for undervisning mot flere dager til planlegging osv. og utvidet arbeidsplanfestet tid (41 prosent er helt eller delvis enige i dette, mens 44 prosent er helt eller delvis uenige)

I det følgende går vi gjennom hvert enkelt punkt som ble presentert i figur 4.1. Disse fremstilles i figurene 4.2-4.10. Her presenteres skoleeiere og skolelederes respektive synspunkter vedrørende de ulike punktene, og hvordan disse fordeler seg på de ulike nivåene (kommune/fylkeskommune, grunnskole/videregående skole). Fordelingen på nivåer kommenteres ikke i tekst, men kan leses ut av hver enkelte figur. I tillegg angis funn knyttet til kommunestørrelse der slike sammenheng er fremgår.

Som det fremgår av figur 4.1 er 72 prosent av skoleeierne og skolelederne helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser. Figur 4.2 under viser at skolelederne (76 prosent) i større grad er enige i dette enn skoleeierne (66 prosent).

**Figur 4.2. Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser**



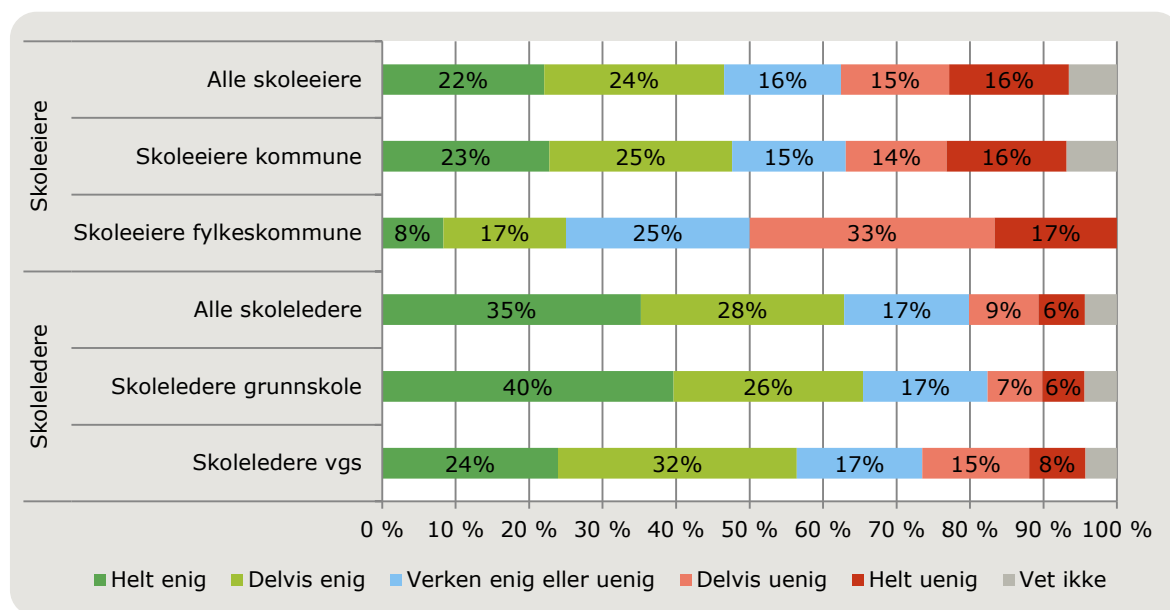
Andelen skoleeiere som er helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer like vilkår uavhengig av hvor i landet man underviser er større i de minste kommunene (70 prosent) enn i de mellomstore (64 prosent) og de største (59 prosent) kommunene. Den samme tendensen gjør seg gjeldende blant skolelederne. Her er de tilsvarende andelenene henholdsvis 92, 80 og 70 prosent i de minste, mellomstore og største kommunene.

Totalt sett er 56 prosent av skoleeierne og skolelederne helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer ressurstilfanget (se figur 4.1). Un-



der viser figur 4.3 at skolelederne (63 prosent) er mer enige i dette enn skoleeierne (46 prosent).

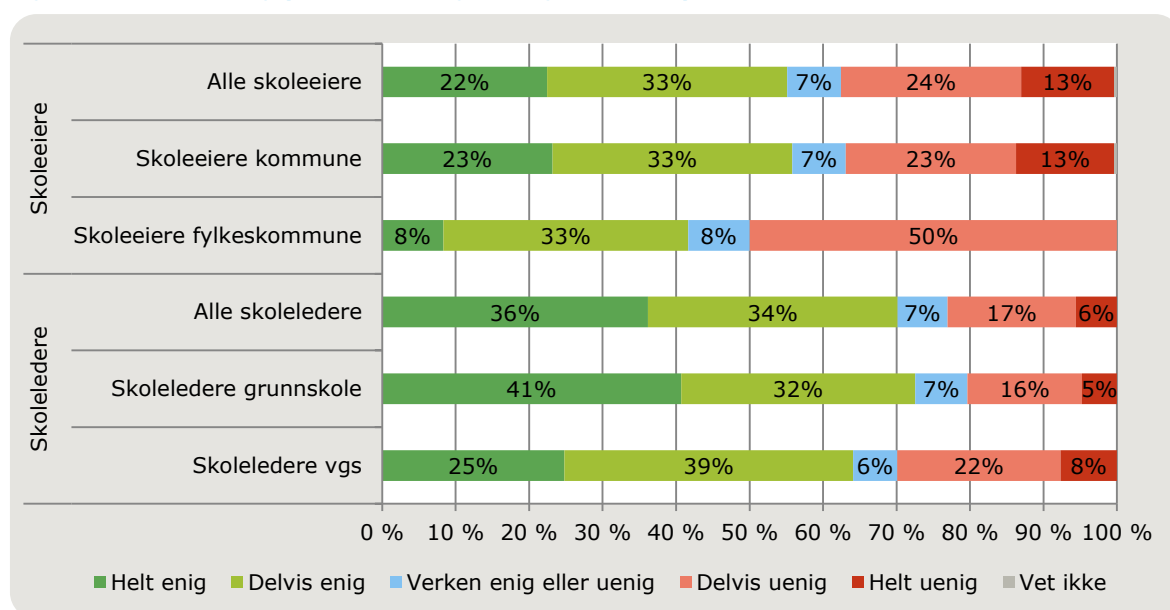
**Figur 4.3. Undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer ressurstilfanget**



Andelen respondenter som er helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet har behov for en egen arbeidstidsavtale som sikrer ressurstilfanget er størst i de minste kommunene, både blant skoleeiere (53 prosent) og skoleledere (79 prosent). Deretter følger de mellomstore kommunene (46 prosent blant skoleeiere, 69 prosent blant skoleledere) og de største kommunene (30 prosent blant skoleeiere, 52 prosent blant skoleledere).

Videre viste vi i figur 4.1 at 64 prosent av respondentene i undersøkelsen er helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet må gis mulighet til å disponere deler av arbeidstiden selv. Også her er skolelederne (70 prosent) enige i større grad enn skoleeierne (55 prosent), slik det illustreres i figur 4.4 under.

**Figur 4.4. Undervisningspersonalet må gis mulighet til å disponere deler av arbeidstiden selv**



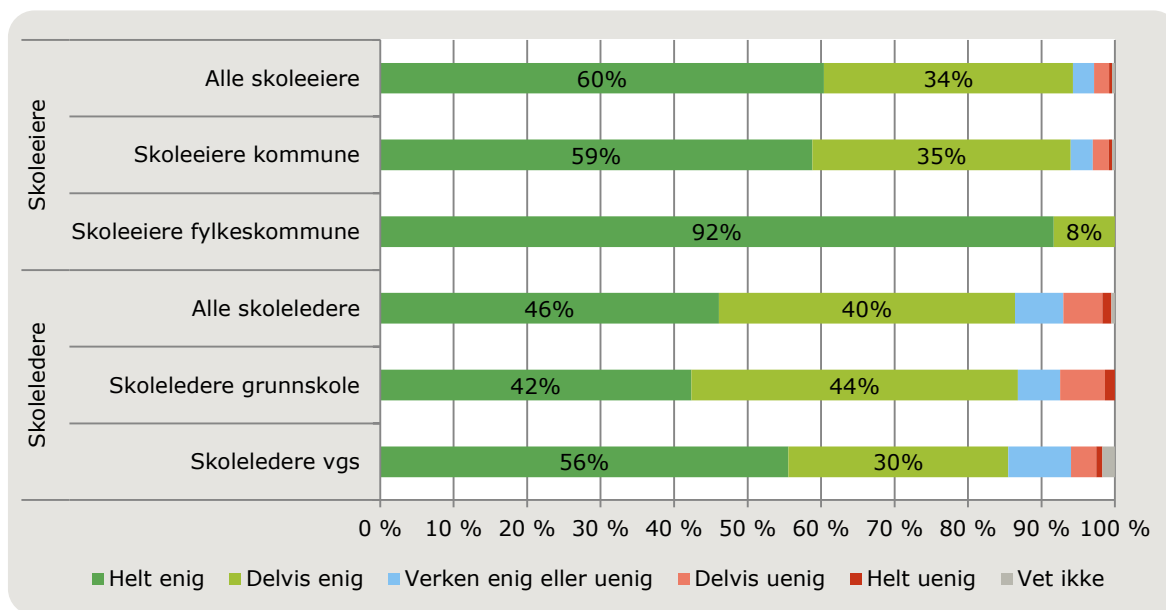
Når det gjelder spørsmålet om undervisningspersonalet skal gis mulighet til å disponere deler av arbeidstiden selv, uttrykkes det både blant skoleeiere og skoleledere større enighet i de største kommunene (63 prosent blant skoleeiere, 75 % blant skoleledere) enn i de mellomstore (52 pro-

sent blant skoleeiere, 73 prosent blant skoleledere) og de største (37 prosent blant skoleeiere, 71 prosent blant skoleledere) kommunene. Som det fremgår er imidlertid forskjellen mellom de største og minste kommunene betydelig større blant skoleeierne enn skolelederne.

I intervjuene som er gjennomført påpeker flere av skoleeierne vi har snakket med at det er nødvendig at lærerne disponerer noe av arbeidstiden selv, men at de ønsker at denne egendisponerte tiden også skal brukes på arbeidsplassen. På denne måten blir mulighetene for samarbeid større, og rektors muligheter til å styre ivaretas på en bedre måte. Enkelte av skolelederne som er intervjuet mener at læreres frihet er en viktig faktor som må ivaretas. Det påpekes også at frihet til å styre egen tid er en generell tendens i dagen arbeidsliv, og at det derfor vil være unaturlig å reversere den friheten lærere til nå har hatt. En av skolelederne påpeker at ubunden tid er viktig å ivareta, men at det samtidig er viktig at lærere respekterer at skoleleder har rett til å pålegge lærere arbeidsoppgaver som tar vekk noe av den friheten i enkelte tilfeller når det er nødvendig. Det fremheves samtidig at læreres frihetsgrad er et viktig ledd i rekrutteringen av nye lærere.

Når det gjelder rektors styring over de ansattes arbeidstid, så vi i figur 4.1 at 89 prosent av respondentene i undersøkelsen helt eller delvis enige i at dette er et viktig element å ivareta. I figur 4.5 ser vi at skoleeierne (94 prosent) er noe mer opptatt av dette enn skolelederne som har besvart spørsmålet (86 prosent).

**Figur 4.5. Det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid**



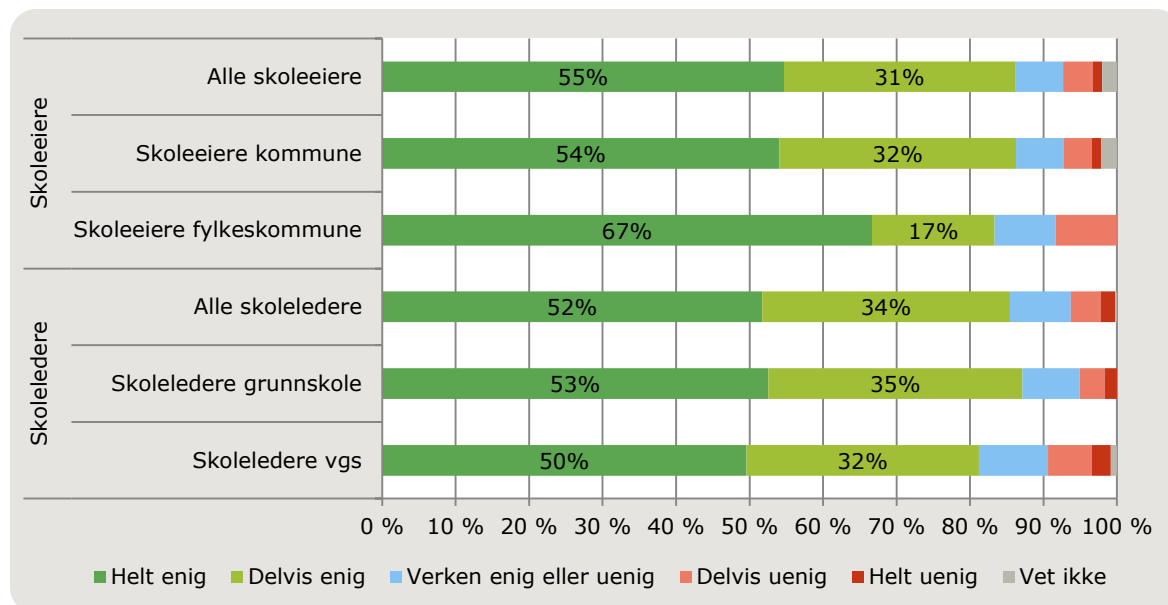
Blant skoleeierne er det stor enighet i alle kommunegruppene når det gjelder spørsmålet om viktigheten av rektors styring over de ansattes arbeidstid. Aller størst er enigheten i de mellomstore kommunene (99 prosent), mens den også er markant i de største (93 prosent) og de minste (90 prosent) kommunene. Skolelederne utviser størst grad av enighet i de største kommunene (90 prosent), tett etterfulgt av de mellomstore (89 prosent) kommunene. I de minste kommunene er 79 prosent av skolelederne enige i at det er viktig at rektor har styring over de ansattes arbeidstid.

I intervjuer fremholder skoleeierne at rektors styringsrett er svært viktig, og at den med fordel kunne vært ytterligere styrket. Skolelederne er også bevisste på viktigheten av deres styringsrett som rektorer, men er samtidig opptatt av at det er viktig å ha de ansatte med seg i de avgjørelsene og prioriteringene som gjøres i så stor grad som mulig. Dette anses som viktig for å skape motivasjon og engasjement i lærerstaben. Skoleledere med erfaring fra flere skoler påpeker også at det kan variere sterkt i hvilken grad lærerstaben er innstilt på å jobbe ansvarlig under friheten som gis. Dersom dette ikke er tilfellet kan det være behov for mer direkte styring av tiden fra

rektors side, fremholdes det. En skoleleder påpeker også at det er helt nødvendig med en viss styringsrett så lenge avtaleverket ikke er mer detaljert enn det er i dag.

86 prosent av respondentene er helt eller delvis enige i at arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver (jf. figur 4.1). Her er skoleeierne og skolelederne enige i like stor grad, slik det fremgår av figur 4.6 under.

**Figur 4.6. Arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy for arbeidsgiver**

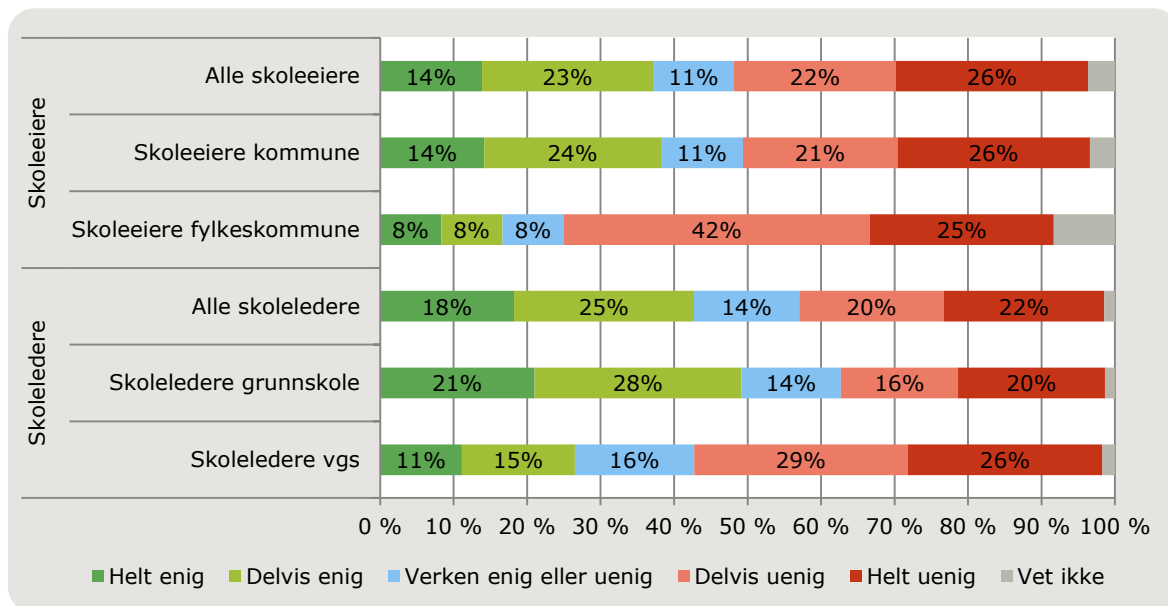


Det fremkommer ingen klare tendenser med hensyn til kommunestørrelse verken når det gjelder skoleeiere eller skolelederes syn på viktigheten av arbeidsplaner som styringsverktøy for arbeidsgiver. Andelen som er enige i dette er over 80 prosent i både små, mellomstore og store kommuner, og graden av enighet er også relativt likt fordelt mellom de ulike kommunegruppene.

Synspunktene til skoleeierne som er intervjuet gjenspeiler det som vises i figuren over: arbeidsplaner er et viktig styringsverktøy. Dette fordi det tydeliggjør prioriteringer for året. Det fremheves også som nyttig for å få oversikt over hva et årsverk skal inneholde. Det pekes blant annet på at en del lærere har andre oppgaver enn undervisning, blant annet deltakelse i etter- og videreutdanning, og at arbeidsplaner er med på å tydeliggjøre dette for skoleeier. Flere skoleledere er også positive til bruk av arbeidsplaner. Blant annet hevdes det at arbeidsplaner er viktige ettersom SFS 2213 er såpass åpen for tolkning, og at det derfor blir viktig å spesifisere hva arbeidsåret skal inneholde. Enkelte skoleledere er imidlertid mer forbeholdne, og påpeker at de er lite brukte dokumenter som legges i en skuff etter at de er rutinemessig utformet. I følge disse skolelederne er arbeidsplaner mer en formalitet enn en nødvendighet. Det viktigste for disse informantene er fag- og timefordelingen for lærerne. Samtidig påpekes det at viktigheten av arbeidsplaner vil være avhengig av den kollegiale kulturen på skolen, og at det ved skoler med dårlige samarbeidskultur og/eller høyere konfliktnivå vil være mer nyttig med arbeidsplaner for å styre.

Videre så vi i figur 4.1 at 41 prosent av respondentene synes det er rimelig med ytterligere reduksjon av årsrammen for undervisning mot flere dager til planlegging osv. og utvidet arbeidsplanfestet tid. Skolelederne (43 prosent) er noe mer enige i dette enn skoleeierne (37 prosent), slik det vises i figur 4.7 under.

**Figur 4.7. Det er rimelig med ytterligere reduksjon av årsrammen for undervisning mot flere dager til planlegging osv. og utvidet arbeidsplanfestet tid**

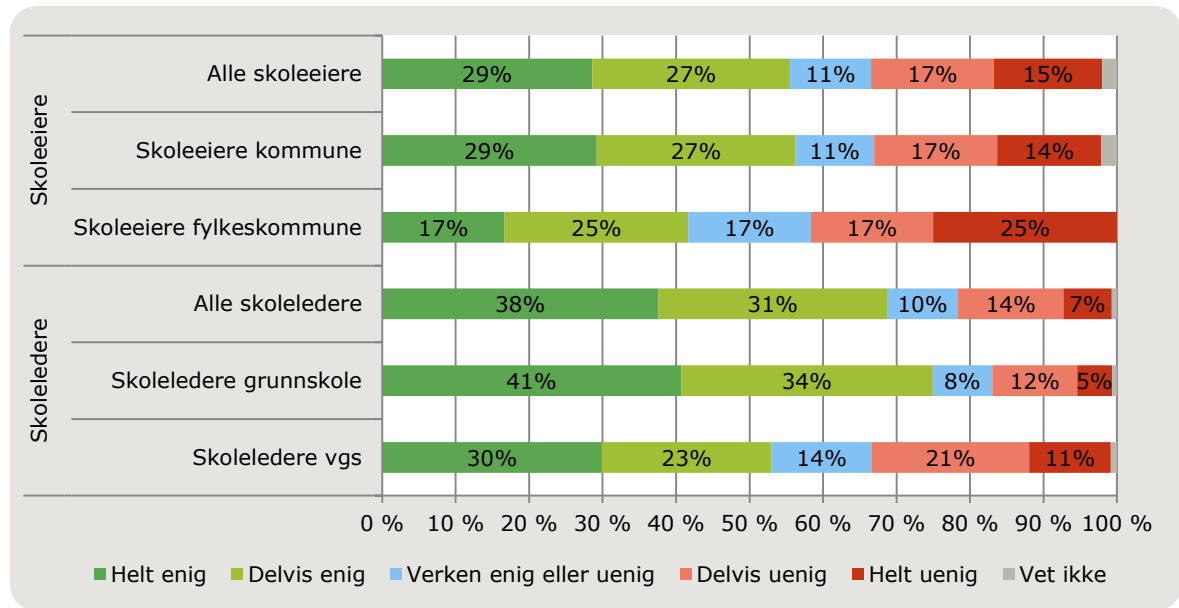


Andelen skoleeiere som er enige i at det er rimelig med ytterligere reduksjon av årsrammen for undervisning er størst i de minste kommunene (42 prosent), etterfulgt av de mellomstore (38 prosent) og de største (22 prosent) kommunene. Blant skolelederne er det ingen tydelige tendenser med hensyn til kommunestørrelse. Her er det like stor enighet i de minste og største kommunene (begge 51 prosent), mens andelen skoleledere som er enige i de mellomstore kommunene er noe lavere (47 prosent).

Alle skoleeiere vi har intervjuet ser et behov for mer tid til planlegging. De ønsker imidlertid ikke å redusere årsrammen for undervisning i bytte mot dette, ettersom den rammen oppfattes å være lav nok som den er. Også skolelederne vi har snakket med har liten forståelse for en reduksjon av årsrammen for undervisning, selv om disse også ønsker seg flere dager til planlegging etc. En skoleleder påpeker sågar at dette er et dilemma det tilsynelatende ikke finnes noen god løsning på. Dersom elevene skal ha samme timetall må en reduksjon i årsrammen kompenseres med økt lærertetthet, hvilket oppfattes som lite realistisk, både sett i lys av tilgangen på lærere og de økonomiske rammene i kommuner og fylkeskommuner.

Totalt 64 prosent av respondentene er helt eller delvis enige i at det er behov for egne bestemmelser om redusert undervisningstid for seniorer (se figur 4.1). Figur 4.8 under viser at dette er et standpunkt som deles av skolelederne (69 prosent) i større grad enn det gjøres av skoleeierne (56 %).

Figur 4.8. Det er behov for egne bestemmelser om redusert undervisningstid for seniorer

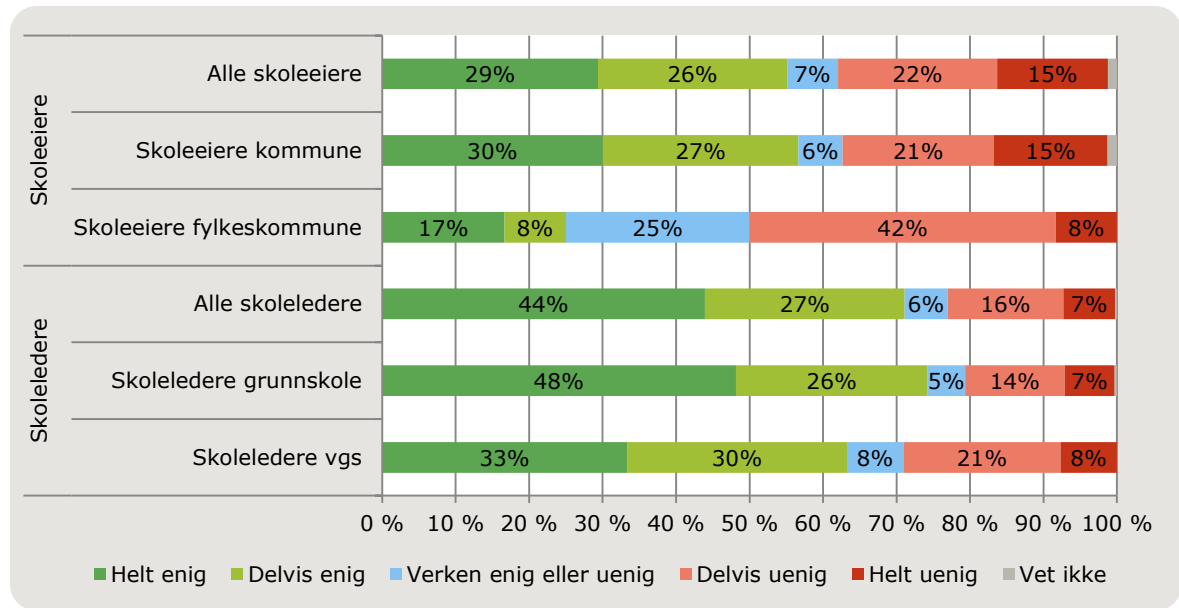


Andelen skoleeiere som er enige i at det er behov for egne bestemmelser om redusert undervisningstid for seniorer er størst i de store kommunene. Denne andelen er 70 prosent. Det er imidlertid ingen entydig tendens i disse funnene, ved at graden av enighet er nest størst i de minste kommunene (57 prosent), mens den er minst i de mellomstore kommunene (52 prosent). Tendensen blant skolelederne er tydeligere. Her er det imidlertid størst enighet i de minste kommunene (80 prosent), etterfulgt av de mellomstore (74 prosent) og de største kommunene (73 prosent).

Skoleeiere påpeker i intervjuer at redusert undervisningstid for seniorer kan være et viktig insentiv for lærere til å stå lenger i arbeidslivet. Samtidig påpekes det at man generelt i arbeidslivet er yrkesaktiv lenger enn tidligere, og at aldersgrensen som definerer seniorer i læreryrket må sees i lys av dette. Andre mener at det ikke er nødvendig å gjøre endringer for dette. Skolelederne vi har snakket med synes det er viktig å ta hensyn til og legge til rette for seniorer i læreryrket, men ser ikke et stort behov for å endre dagens avtale for å ivareta dette. En skoleleder ønsker en tydelig presisering i avtalen med hensyn til hvordan seniorer skal benytte tiden som frigjøres ved en slik redusert undervisningsplikt.

66 prosent av respondentene er helt eller delvis enige i at undervisningspersonalet har behov for selvstendig tid for å sikre tid til for- og etterarbeid (se figur 4.1). Også dette er et synspunkt som finner større oppslutning hos skolelederne (71 prosent) enn hos skoleeierne (55 prosent).

Figur 4.9. Undervisningspersonalet har behov for selvstendig tid for å sikre tid til for- og etterarbeid

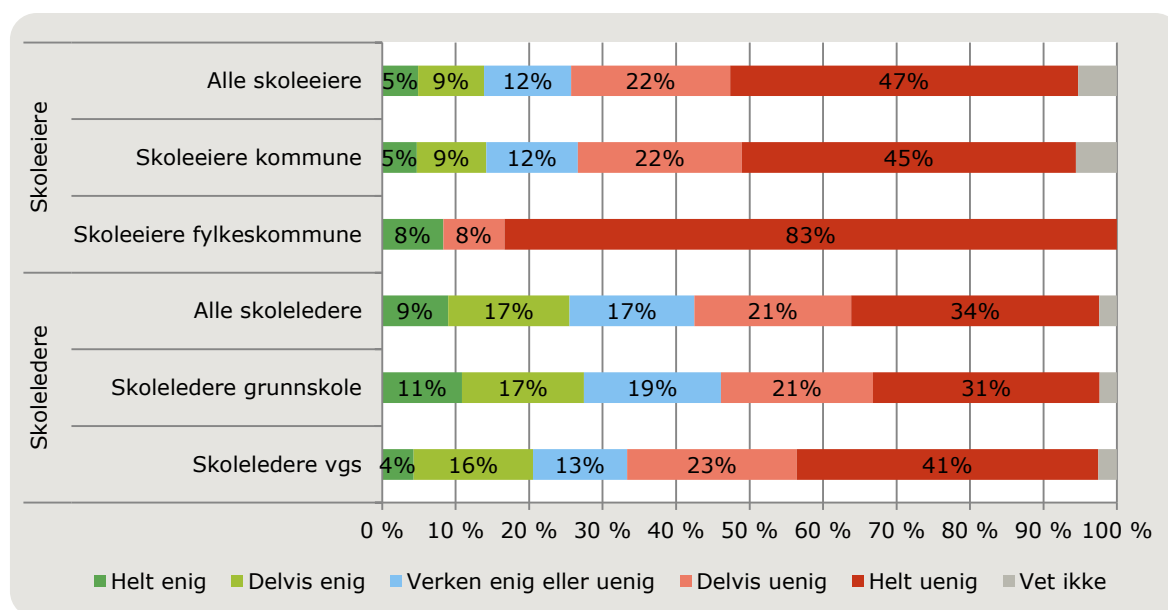


Funn vedrørende kommunestørrelse er her entydige ved at andelen som er enig i at undervisningspersonalet har behov for selvstendig tid for å sikre tid til for- og etterarbeid er størst i de små kommunene, nest størst i de mellomstore kommunene og minst i de store kommunene. Denne tendensen gjelder både for skoleeiere (med andeler på henholdsvis 61, 54 og 48 prosent) og skoleledere (med andeler på henholdsvis 85, 73 og 69 prosent).

Skoleeierne påpeker i intervjuer at det er hensiktsmessig med en viss mengde tid til for- og etterarbeid, men at omfanget av dette er tilstrekkelig slik det er i dag og derfor ikke bør økes. En skoleeier fremmer et ønske om at tiden til for- og etterarbeid knyttes til arbeidsplassen, og ser ingen motsetning mellom selvstendig tid og at bruken av denne tiden legges til arbeidsplassen. Skolelederne påpeker at det er avgjørende med tid til for- og etterarbeid, men at tiden lærere har tilgjengelig i dag er tilstrekkelig totalt sett. Enkelte skoleledere erkjenner at noen lærere har mer tid enn andre, og ser for seg en større grad av differensiering. Det foreslås differensiering både etter ulike fag, hvorvidt man er kontaktlærer eller ikke, og for nyutdannede lærere.

Til slutt viste vi i figur 4.1 at 21 prosent er helt eller delvis enige i at det ikke er ønskelig å endre gjeldende avtale, mens hele 60 prosent er helt eller delvis uenige i dette, og dermed ønsker å gjøre endringer i dagens avtale. Andelen som ikke ser et behov for å endre dagens avtale er størst hos skolelederne (26 prosent). Skoleeierne er i mindre grad tilfredse med gjeldende avtale. I denne respondentgruppen er det kun 14 prosent som er enige i at det ikke er ønskelig å endre dagens avtale. Dette vises i figur 4.10.

Figur 4.10. Det er ikke ønskelig å endre gjeldende avtale

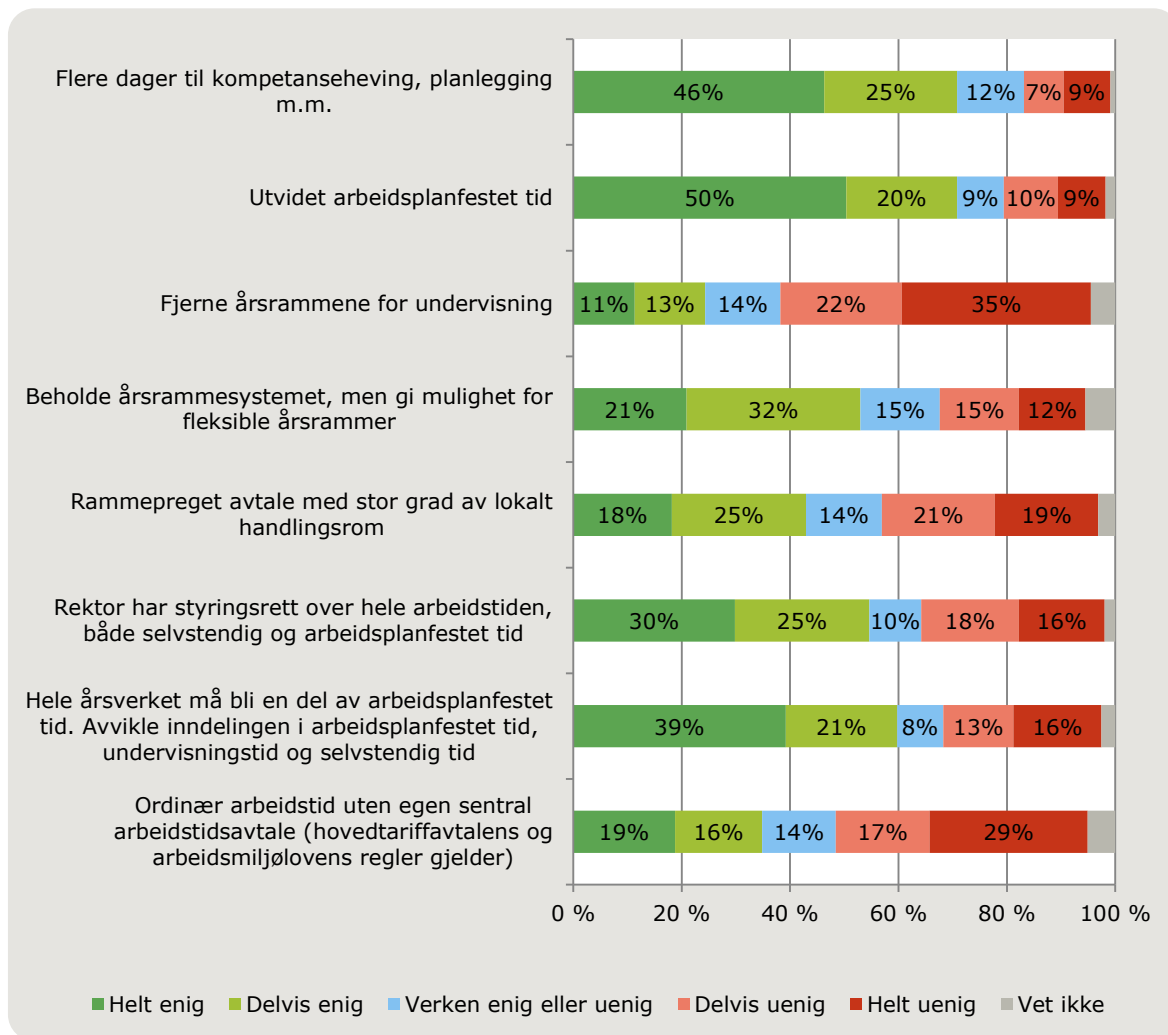


Det fremkommer ingen klar tendens med hensyn til sammenhenger mellom kommunestørrelse og respondentenes ønske om å endre gjeldende avtale, verken blant skoleeiere eller skoleledere. Det er altså et flertall av skoleeiere og skoleledere som ser et behov for å endre gjeldende avtale, både i små, mellomstore og store kommuner. I neste delkapittel ser vi på skoleeieres og skolelederes holdninger til hva det er viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon.

#### 4.2 Prioriteringer ved neste avtalerevisjon

Vi ser i dette avsnittet på hvordan aktørene stiller seg til ulike elementer, og hvorvidt det er viktig å prioritere disse ved neste avtalerevisjon. Figur 4.1 gir en samlet oversikt over respondentenes holdninger til viktigheten av å prioritere ulike faktorer i avtalen. Deretter bryter vi ned funnene, og fremstiller i figurene 4.2-4.9 hvert enkelt moment, og viser hvordan skoleeiere og skoleledere i kommuner og fylkeskommuner forholder seg til disse spørsmålene.

**Figur 4.11. Hvor enig eller uenig er du i at følgende bestemmelser er viktige å prioritere ved neste avtale revisjon? N=671<sup>8</sup>**



Som det fremgår av figur 4.11 er respondentene i størst grad enige i at det er viktig å prioritere følgende punkter:

- Flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m. (71 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Utvidet arbeidsplanfestet tid (70 prosent er helt eller delvis enige i dette)
- Hele årsverket må bli en del av arbeidsplanfestet tid (60 prosent er helt eller delvis enige i dette)

Respondentene mener i motsetning at det er minst viktig å prioritere følgende elementer:

- Fjerne årsrammene for undervisning (24 prosent er helt eller delvis enige i dette, mens 57 prosent er helt eller delvis uenige)
- Ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale (35 prosent er helt eller delvis enige i dette, mens 46 er helt eller delvis uenige)
- Rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom (43 prosent er helt eller delvis enige i dette, mens 40 prosent er helt eller delvis uenige)

I det følgende går vi gjennom hvert punkt, og viser hvilke synspunkter skoleeiere og skoleledere har om de ulike spørsmålene. I tillegg til å vise skoleeiere og skolelederes svar på de ulike spørsmålene, illustrerer figur 4.12-4.19 også hvordan svarene fordeler seg på henholdsvis kom-

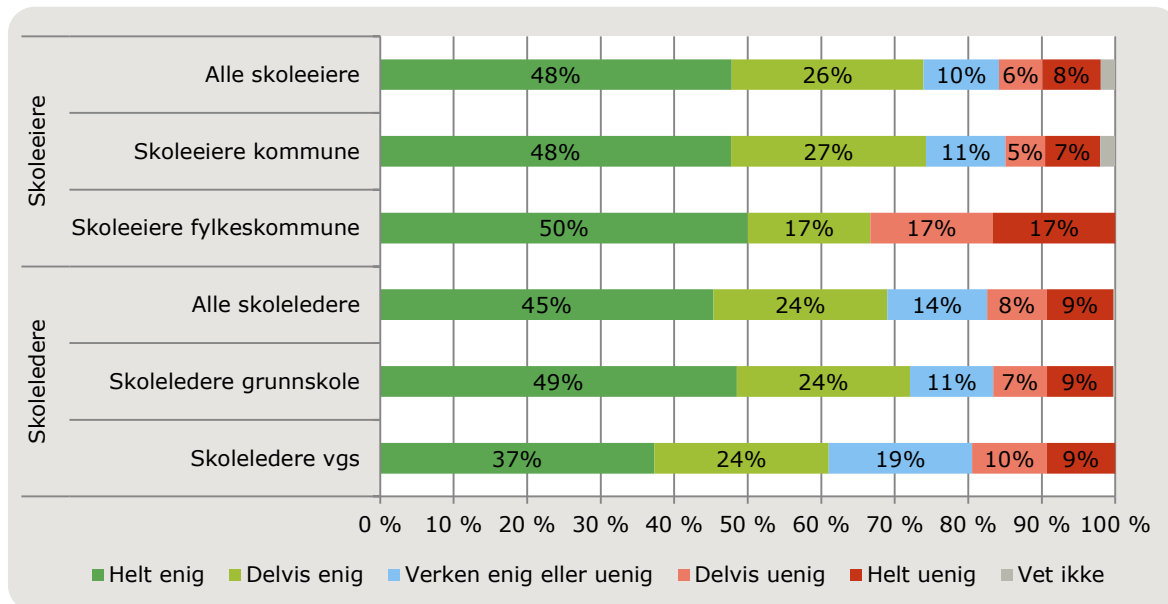
<sup>8</sup> Skoleeiere=252 (kommune=240, fylkeskommune=12), skoleledere=419 (grunnskole=301, videregående skole=118)



mune/fylkeskommune (skoleeiere) og grunnskole/videregående skole (skoleledere). Dette kommenteres ikke i teksten, men kan altså leses ut av de respektive figurene.

Som det fremgikk av figur 4.11 er altså 71 prosent av respondentene samlet sett helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere flere dager til kompetanseheving, planlegging, m.m. Figur 4.12 viser at skoleeierne (74 prosent) er noe mer positive til dette enn skolelederne (69 prosent).

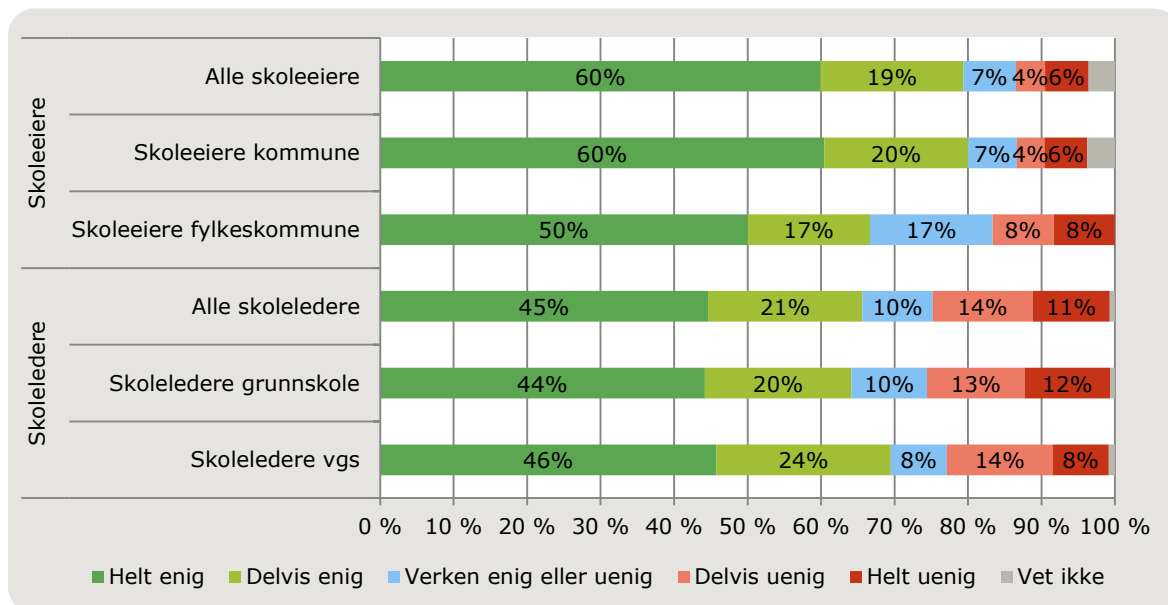
**Figur 4.12. Flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m.**



Andelen skoleeiere som mener at det er viktig å prioritere flere dager til kompetanseheving, planlegging m.m. er noe større i de minste kommunene (75 prosent) enn i de mellomstore (74 prosent) og de største (71 prosent) kommunene. Det er ingen klare tendenser blant skolelederne når det kommer til kommunestørrelse.

Videre er 70 prosent av respondentene helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere utvidet arbeidsplanfestet tid (se figur 4.11). Figur 4.13 viser at en større andel av skoleeierne (79 prosent) enn av skolelederne synes at dette er en viktig prioritet (66 prosent).

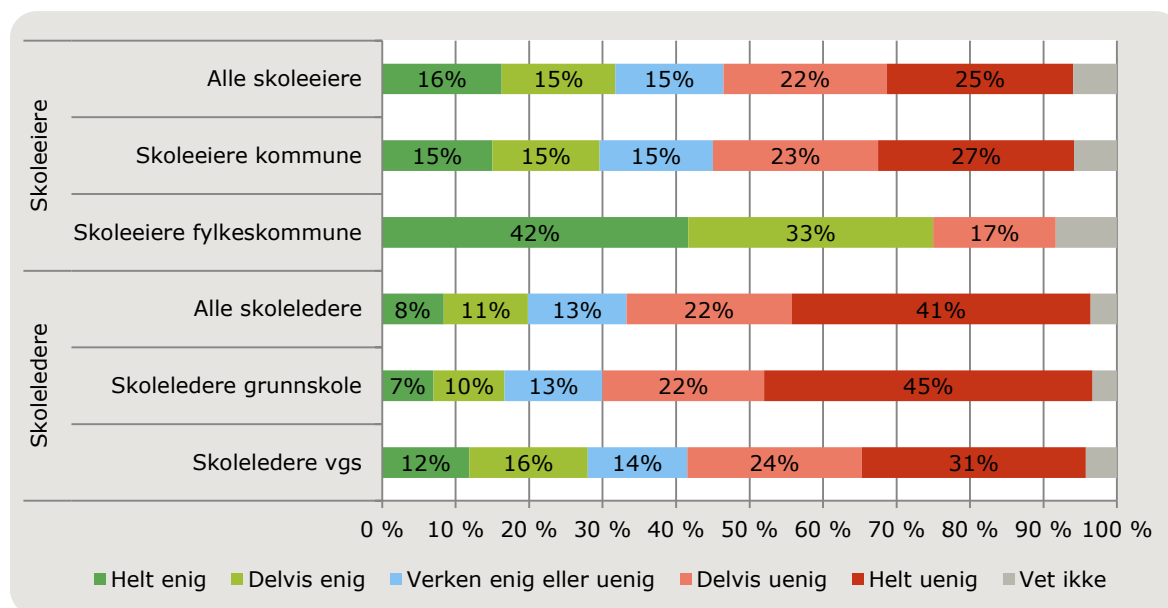
**Figur 4.13. Utvidet arbeidsplanfestet tid**



Når det gjelder ønsket om å prioritere utvidet arbeidsplanfestet tid er det ingen tydelige sammenhenger mellom kommunestørrelse og skoleeierens vurderinger. Blant skolelederne er det størst enighet i de største kommunene (73 prosent), etterfulgt av de mellomstore (63 prosent) og de minste (56 prosent) kommunene.

24 prosent av respondentene er helt eller delvis enige at det er viktig å prioritere å fjerne årsrammene for undervisning (se figur 4.11). Som det fremgår av figur 4.14 under er skoleeierne (31 prosent) noe mer opptatt av dette enn skolelederne (19 prosent).

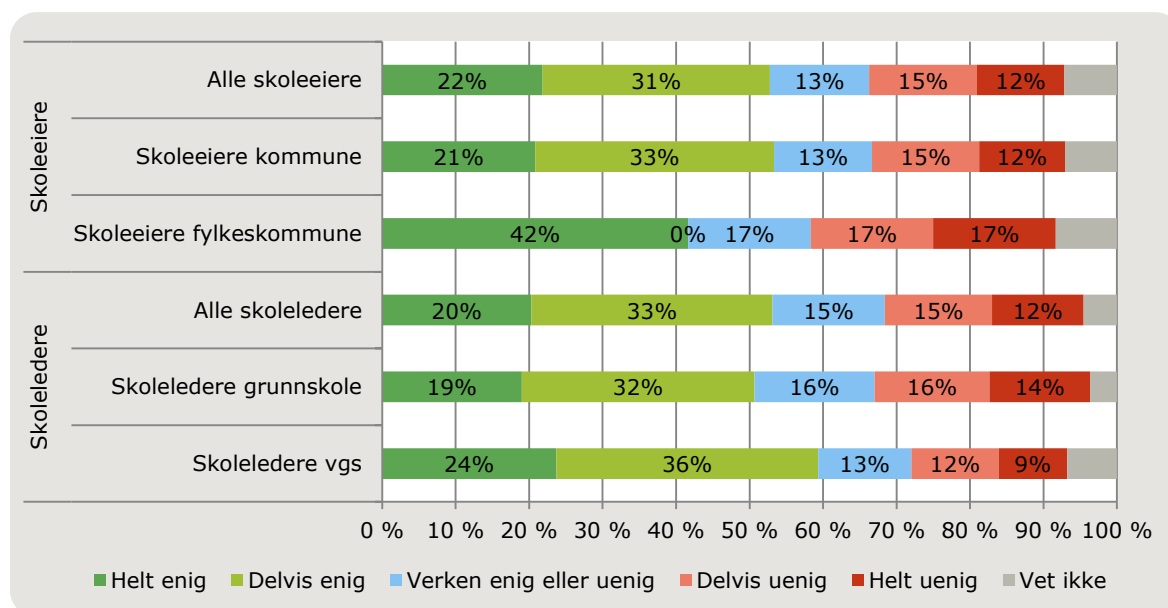
**Figur 4.14. Fjerne årsrammene for undervisning**



Skoleeierens ønske om å fjerne årsrammene for undervisning har ingen åpenbar sammenheng med kommunestørrelse. Når det gjelder skolelederne er det noe større enighet i de største kommunene (19 prosent) enn de mellomstore (18 prosent) og de minste (11 prosent) kommunene).

Totalt er 53 prosent av skoleeierne og skolelederne helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere å beholde årsrammesystemet, men gi mulighet for fleksible årsrammer (se figur 4.11). Her er skoleeierne og skolelederne av samme oppfatning (begge 53 prosent), slik det fremgår av figur 4.15 under.

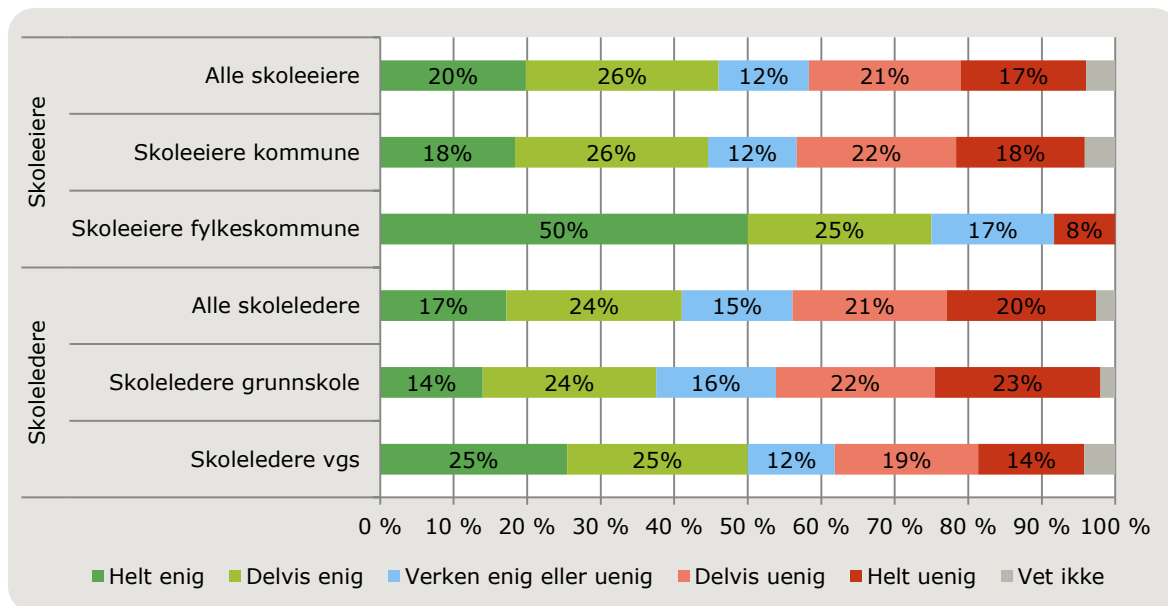
**Figur 4.15. Beholde årsrammesystemet, men gi muligheter for fleksible årsrammer**



Heller ikke skoleeierne ønsker om å beholde årsrammesystemet, men samtidig gi muligheter for fleksible årsrammer, har noen klar sammenheng med kommunestørrelse. Blant skolelederne er det størst enighet om denne prioriteringen i de største kommunene (60 prosent), etterfulgt av de mellomstore (46 prosent) og de minste (44 prosent) kommunene.

43 prosent av respondentene er samlet sett helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere en rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom (se figur 4.11). Som det fremgår av figur 4.16 under er skoleeierne (46 prosent) noe mer opptatt av viktigheten av dette enn skolelederne som har deltatt i undersøkelsen (41 prosent).

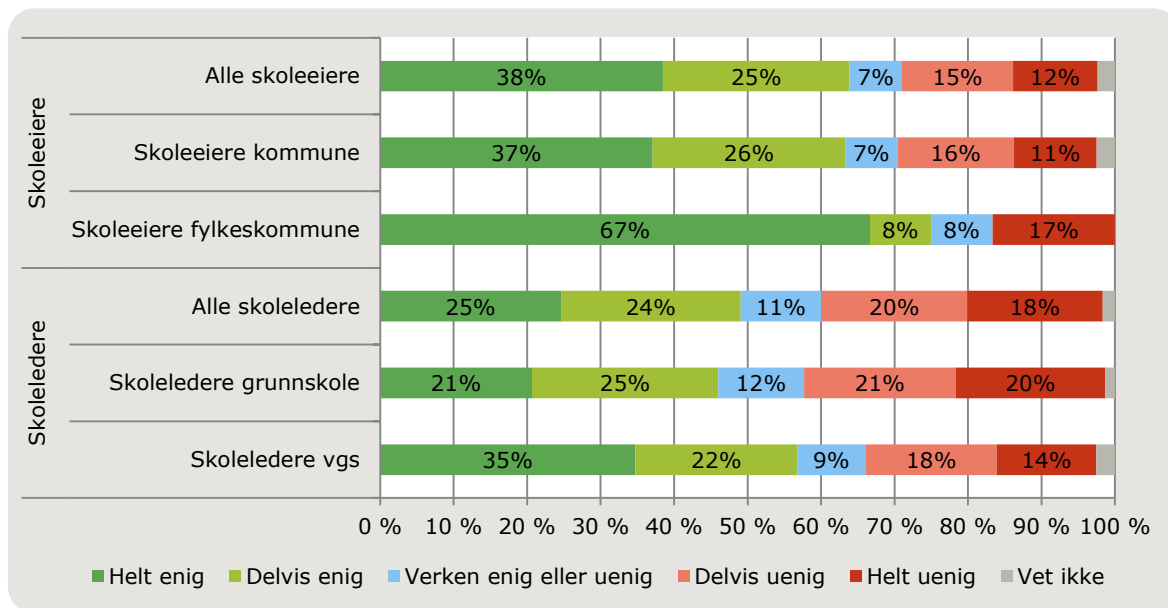
**Figur 4.16. Rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom**



Analysen av respondentenes oppfatninger av hvorvidt det er viktig å prioritere en rammepreget avtale med stor grad av lokalt handlingsrom viser ikke noen tydelige sammenhenger med størrelsen på kommunene respondentene tilhører, verken når det gjelder skoleeierne eller skolelederne.

55 prosent av respondentene er helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere at rektor har styringsrett over hele arbeidstiden, både selvstendig og arbeidsplanfestet tid (se figur 4.11). Figur 4.17 viser at skoleeierne (63 prosent) synes dette er en viktig prioritering i større grad enn skolelederne (49 prosent).

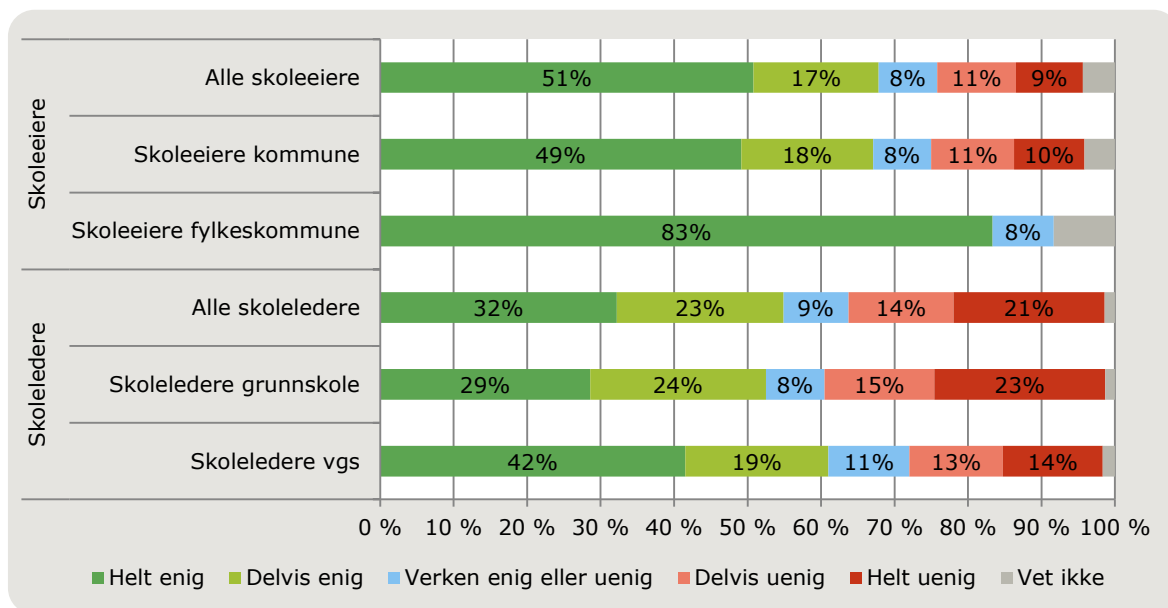
**Figur 4.17. Rektor har styringsrett over hele arbeidstiden, både selvstendig og arbeidsplanfestet tid**



Oppslutningen om at det er viktig å prioritere rektors styringsrett over hele arbeidstiden er størst i de store kommunene, både blant skoleeiere og skoleledere. Blant skoleeierne er 75 prosent i de største kommunene enige i at dette er viktig å prioritere ved neste avtalerevisjon, mens henholdsvis 74 og 52 i de mellomstore og minste kommunene er enige i det samme. Blant skolelederne er de tilsvarende andelene i de største, mellomstore og minste kommunene 53, 45 og 38 prosent.

Videre viste figur 4.11 at 60 prosent av respondentene er helt eller delvis enige at det er viktig å prioritere at hele årsverket blir en del av arbeidsplanfestet tid. Dette innebærer å utvikle inndelingen i arbeidsplanfestet tid, undervisningstid og selvstendig tid. Som det fremgår av figur 4.18 har skoleeierne (68 prosent) i større grad enn skolelederne (55 prosent) en oppfatning av at dette er et viktig å prioritere.

**Figur 4.18. Hele årsverket må bli en del av arbeidsplanfestet tid. Avvikle inndelingen i arbeidsplanfestet tid, undervisningstid og selvstendig tid**

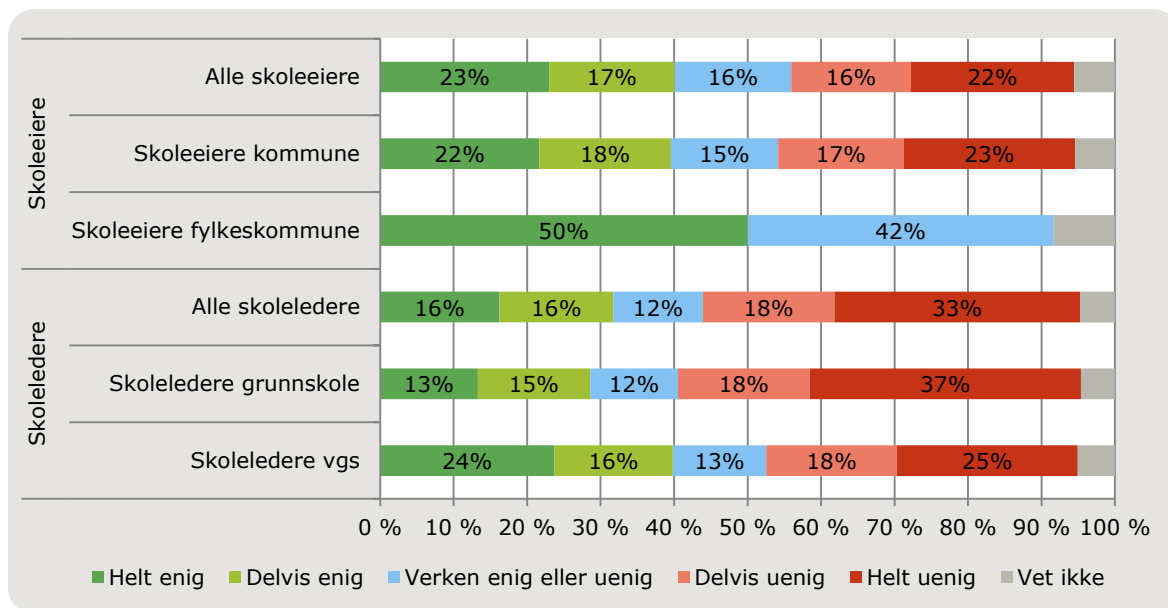


En prioritering om å gjøre hele årsverket til en del av arbeidsplanfestet tid blir også i størst grad oppfattet som viktig i de store kommunene. 79 prosent av skoleeierne i de største kommunene

er enige i dette, mens tilsvarende andel i de mellomstore og minste kommunene er henholdsvis 73 og 60 prosent. Blant skoleeierne er 60 prosent av respondentene i de største kommunene enige, mens henholdsvis 52 og 43 i de mellomstore og de minste kommunene er enige i det samme.

Til slutt fremgikk det av figur 4.11 at 35 prosent av respondentene samlet sett er helt eller delvis enige i at det er viktig å prioritere en ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale, hvilket innebærer at det er hovedtariffavtalens og arbeidsmiljølovens regler som gjelder. Figur 4.19 viser at skoleeierne (40 prosent) er noe mer opptatt av en slik prioritering enn det skolelederne er (32 prosent).

**Figur 4.19. Ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale (hovedtariffavtalens og arbeidsmiljølovens regler gjelder)**



Det fremgår ingen klar sammenheng mellom kommunestørrelse og skoleeierens holdning til innføring av ordinær arbeidstid uten egen sentral arbeidstidsavtale. Blant skolelederne er enigheten om at dette er viktig å prioritere størst i de største kommunene (35 prosent), etterfulgt av de mellomstore (27 prosent) og de minste (21 prosent).

Til slutt presenteres skoleeiere og skolelederes øvrige innspill til hva de synes det er viktig å prioritere ved neste reforhandling av SFS 2213.

4.2.1 Skoleeiere og skolelederes øvrige innspill til reforhandling av SFS 2213

Tabell 4.1 og 4.2 viser de mest fremtredende innspillene vedrørende reforhandling av SFS 2213 fra skoleeiere og skoleledere på henholdsvis kommunalt og fylkeskommunalt nivå. Disse innspillene er sammenstilt basert på kommentarer i åpne svarfelt i spørreundersøkelsen og i de oppfølgende intervjuene som er gjennomført.

**Tabell 4.1. Skoleeieres innspill til reforhandling av SFS 2213**

<b>Skoleeiere kommune</b>	<b>Skoleeiere fylkeskommune</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Behov for tid til skolebasert skoleutvikling og kompetanseutvikling</li> <li>• Behov for forenkling av avtaleverket og utvikling i retning av ordinær arbeidstid</li> <li>• Dagens avtale fører til tidkrevende forhandlinger lokalt</li> <li>• Mer tilstedeværelse av lærere på skolene</li> <li>• Utvidet arbeidsår med flere dager uten elever er nødvendig. Samtidig er det når elevene er til stede at det er behov for lærerne</li> <li>• Rektors styringsrett må ivaretas/styrkes</li> <li>• Trenger at lærere er til stede i klasserommet samtidig som vi trenger at de har mer bundet tid for å ivareta fellesoppgaver</li> <li>• Behov for en avtale som gir gode rammer for både ledere og lærere i skolen</li> <li>• Nytdannede lærere hadde hatt behov for «seniorressursen» slik at de hadde mindre undervisning</li> <li>• Viktig med avtale som gir lokal handlefrihet</li> <li>• Må benytte mulighetene innenfor gjeldende avtale bedre</li> <li>• Utfordring er ikke avtalen men hvordan den brukes, samt kunnskap og holdninger på skolen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lite realistisk å fordele arbeidsåret for lærerne utover 190 dager</li> <li>• Avtalen må være klar og utvetydig</li> <li>• Vi ønsker at årsrammene skal være rettledende rammer, og at det er læreplanmålene som styrer undervisningstiden som blir brukt i fagene</li> <li>• Sterkt behov for langt flere planleggingsdager, pga. økt kompetansebehov og samarbeidsbehov. Viktig redskap i arbeidsgiverstrategi. Ressursbesparende med fellesdager ettersom en slipper vikarutgifter</li> <li>• Å balansere en rammeavtale som gir mer tilstedeværelse, noe lokal styring og fortsatt noen grad av fleksibilitet for arbeidstaker. Samtidig viktig å være tydelig på måten det er mulighet for å organisere opplæringen på uten at det blir stadige kamper for hvordan ressursene brukes på en måte som sikrer eleven god opplæring</li> <li>• Det viktigste er å sikre mer tid til utviklingsarbeid/kompetanseutvikling for lærerne utenom elevenes skoleår</li> </ul>

**Tabell 4.2. Skolelederes innspill til reforhandling av SFS 2213**

<b>Skoleledere grunnskole</b>	<b>Skoleledere videregående skole</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Behov for tydelige sentrale føringer slik at det ikke brukes så mye tid lokalt på forhandlinger</li> <li>• Mer tilstedeværelsesplikt for lærere</li> <li>• Behov for en utvikling i retning av ordinær arbeidstid, samtidig som det er behov for en viss føring på undervisningstid</li> <li>• Behov for å utvide «bunden» tid, og styrke skolelederes styringsrett</li> <li>• Lærere må sikres tid til elevene, samtidig som det er behov for tid til kompetanseheving og samarbeid</li> <li>• Årsrammer for nytdannede må ned, da de må ha gode innfasingsvilkår</li> <li>• Årsrammer for undervisning på lavere trinn bør reduseres</li> <li>• Det må legges til rette for at kompetanseheving også kan skje underveis og midt i skoleåret</li> <li>• Behov for fleksibilitet slik at innsatsen kan justeres etter behov underveis i skoleåret</li> <li>• Dagens avtale må endres, da den ikke har fokus på kvalitet i skolen</li> <li>• Endringer i avtalen som sikrer mer tilstedeværelse krever en oppgradering av skolene som arbeidsplasser</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Behov for mer samarbeid mellom lærere. Dette er vanskelig å organisere innenfor dagens ramme</li> <li>• Ønsker fast/normal arbeidstid og økt tilstedeværelse for lærerne. Ønsker en rammeavtale hvor årstimetallet til undervisning er fastlagt i tillegg til fast arbeidstid og hvor rektor har styringsrett over tid som ikke er undervisning</li> <li>• Arbeidsåret bør utvides med 1-2 uker til kompetanseutvikling og planlegging.</li> <li>• Den lokale friheten som ligger i dagens avtale er både et gode samtidig som den er en kilde til konflikt</li> <li>• Selve årsrammene er modne for revisjon.</li> <li>• Gå i takt med resten av arbeidslivet, fleksible ordninger er det viktigste</li> <li>• Det kan være viktig å ha reduksjoner for juniorer i skolen. Vi skal rekruttere mange nye lærere de nærmeste årene og da vil det kunne være viktig.</li> <li>• Vi lever godt med nåværende avtale. Viktig å beholde styringsrett</li> <li>• Økte krav til dokumentasjon, varsling, oppfølging og vurdering m.m. krever mer tid enn tidligere. Dette er det viktig å ta hensyn til i en ny arbeidstidsavtale.</li> <li>• Lærerne må få tid til eget arbeid. For mye arbeid som blir lagt i bunden tid med møter etc., som gjør at alt det andre må gjøres på kveldstid</li> </ul>